

OMATOIMINEN RYHMÄMATKA ÄKÄSLOMPOLOON

Leeni Repo

Opinnäytetyö
Toukokuu 2010
Matkailun koulutusohjelma
Tampereen ammattikorkeakoulu

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma

REPO, LEENI
Omatoiminen ryhmämatka Äkäslompoloon

Opinnäytetyö 64 s., liitteet 4s.
Toukokuu 2010

Opinnäytetyössäni selvitettiin omatoimisen ryhmämatkan matkailijoiden taustoja, matkailumotiiveja, matkanaikaista aktiivisuutta ja tyytyväisyyttä. Selvitettiin myös vastaako tulokset teorioiden matkailumotiiveja. Lisäksi selvitettiin mitä ongelmia on omatoimisen ryhmämatkan järjestämisessä.

Matkalla 19 matkailijaa kirjasi matkapäiväkirjaan matkaviikon liikunnalliset ja viihteelliset aktiviteetit. Matkan lopussa he täyttivät kyselyn taustatiedoista ja matkustusmotiveista. Matkan järjestämisestä päävastuullista haastateltiin lopuksi. Teoriataustana oli matkailumotiiviteorioita ja matkan järjestämiseen liittyvää kirjallisuutta. Kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset analysoitiin Exel-ohjelmalla, tunnuslukujen avulla ja vapaiden kysymysten osalta kvalitatiivisen luokittelun avulla.

Ryhmä koostui keskimäärin 56-vuotiaista, korkeakoulutaustaisista työssäkäyvistä aktiiviliikkujista, jotka olivat jo lapsena olleet liikunnallisia. Päälaji oli perinteinen maastohiihto. Pako arjesta, hyvät maastohiihtomahdollisuudet, luontoelämys, tuttu porukka, mahdollisuus uusiin tuttavuuksiin, terveydelliset syyt, kunnon kohentaminen, harrastuksessa edistyminen sekä huvi ja nautinto olivat tärkeät matkustusyyt. Kaikki Iso-Aholan mallin mukaiset matkailumotiivit löytyivät ja osa muiden mallien motiveista. Plogin matkailijatyypeistä matkailijat muistuttivat midsentrikkoja. Porukka hiihti viikossa 2679 kilometriä, tavallisesti ryhmässä, lasketteli 125 tuntia ja osallistui aktiivisesti iltamenoihin. Matkan järjestämisen ongelmia oli porukan vaihtuvuus järjestelyaikana, VR:n varausjärjestelyjen muutokset ja matkailijoiden sopiva ryhmittely mökkeihin. Matkailijat olivat pääosin tyytyväisiä matkaansa.

Tulokset kuvaavan aktiivisia, sosiaalisia matkailijoita, jotka käyttivät lomansa päivät ja osin illatkin aktiiviseen liikuntaan. Matkan järjestely oli vastuuhenkilölle vaativa prosessi, mutta tuotti matkailijoille matkan, jolle halutaan uudelleen. Matka on muotoutunut vuosien aikana ryhmälle sopivaksi ”tuotteeksi”.

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree programme in Tourism

REPO, LEENI

An Independent group-trip to Äkäslompolo

Bachelor`s thesis 64 pages, attachments 4 pages.

May 2010

The aim of the thesis was to investigate the backgrounds, travelling motives, during-the-trip-activity and trip-satisfaction of the travellers of an independent group-trip. It was also analyzed whether the results of this study match the travelling motives mentioned in the background theories. In addition, the possible challenges are involved in organizing a self-made group trip.

During the trip 19 travellers wrote their weekly sport and entertainment activities down on a trip-diary. In the end of the trip they filled in a survey of background information and travelling motives. Also the person responsible for organizing the trip was interviewed after the trip. The background theory consisted of travelling motive theories and literature associated with organizing a trip. The results of the quantitative study were analyzed with MS Excel. The open questions were qualitatively classified and analyzed.

The group consisted on an average of 56 years old, highly educated working people, active with sports. All of them had already been active with sports in their childhood. The main sport during the trip was cross-country skiing. The most important reasons for participating were escape from daily life, good cross-country skiing possibilities, nature experiences, familiar people, possibility to new acquaintances, health reasons, fitness training, advancing in a hobby, as well as pleasure and enjoyment. All of the travelling motives mentioned in the Iso-Ahola model, as well as some of the motives of other models were found in the results. When compared to the Plog`s traveller typification, these travellers reminded midcentrics. The group skied 2679 km in one week, usually in a group, downhill-skied 125 hours and actively participated in nightly activities. The problems faced with organizing the trip were changes in the group during planning, changes in the VR (state railways) booking system and grouping the participants in cottages. The travellers were mainly satisfied with their trip.

The results show active and social travellers, who spent their holiday mainly doing active sports. The organizing of the trip proved to be a challenge for the organizer, but yet the travellers ended up with a trip, which they want to replicate. During the years the trip had developed to a suitable "product" for the group.

Key words: independent travel, experience, travelling motives, ski-travel, Ylläs

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
1.1 Tutkimuksen kohde.....	6
1.2 Käsitteet ja teoria.....	7
1.3 Tutkimuskysymykset	9
1.4 Aineisto ja menetelmät.....	9
1.5 Tutkimuksen kulku	10
2 YLLÄSTUNTURIN ALUE MATKAKOHTEENA	12
2.1 Sijainti ja kulkuyhteydet	12
2.2 Ylläksen kaksi kylää	12
2.3 Liikunta-aktiviteetit.....	13
2.4 Muut palvelut	16
3 LIIKUNTAMATKAILU JA HIIHTOURHEILU	17
3.1 Liikuntamatkailu	17
3.2 Hiihtourheilu	18
3.2.1 Maastohiihto.....	19
3.2.2 Laskettelu	20
4 MATKANJÄRJESTÄMINEN	23
4.1 Valmismatka	23
4.2 Omatoimimatka.....	24
4.3 Ryhmämatka	25
5. MATKAILUMOTIIVIT JA MATKAILIJATYYPITTELY	27
5.1 Maslowin tarvehierarkiamalli	27
5.2 Iso-Aholan malli.....	28
5.3 McIntoshin ja Goeldnerin nelijako	28
5.4 Cromptonin luokitus	29
5.5 Krippendorfin malli.....	30
5.6 Plogin persoonallisuuteen perustuva matkailijatyypittely	30
6. MATKAILUELÄMYS	31
7 TUTKIMUSAINEISTO JA MENETELMÄT.....	34
7.1 Matkapäiväkirja.....	34
7.2 Kyselykaavake	35
7.2.1 Matkailijoiden taustoihin liittyvät kysymykset.....	35

	5
7.2.2 Matkustusmotiveihin liittyvät kysymykset	36
7.2.3 Matkakohteeseen liittyvät kysymykset	37
7.3 Menetelmät.....	37
8 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU.....	39
8.1 Taustatekijät	39
8.2 Liikuntamatkailukokemus.....	44
8.3 Kohteeseen liittyvien ominaisuuksien merkitys matkailijalle	45
8.4 Matkailumotiiveja arvioivien kysymyksien vastaukset	47
8.5 Matkailijaprofiilit tässä tutkimuksessa.....	49
8.6 Liikunta-aktiviteetit.....	50
8.7 Ilta-aktiviteetit	53
8.8 Odotukset matkan suhteen	55
8.9 Odotusten toteutuminen ja toiveet tuleville matkoille	56
8.10 Matkan järjestäminen ja matkan toteutuminen	57
8.11 Matkavastaavan näkemys matkan järjestämisestä	60
9 POHDINTAA	61
LÄHTEET	63
LIITTEET	65

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen kohde

Opinnäytetyöni tavoitteena on hankkia tietoa omatoimisesta rajatun ryhmän hiihtomatkan järjestämisestä ja toteuttamisesta sekä osallistujien matkailijaprofiileista, liikuntataustoista, sekä aktiviteetteihin osallistumisesta matkan aikana. Tutkittu matka oli ennestään keskenään tutun 19 hengen 13. hiihtomatka Äkäslompoloon. Matka toteutettiin maaliskuussa 2010. Osallistuin osittain matkan järjestämiseen ja pystyin seuraamaan matkajärjestelyiden etenemistä ja toteutumista saaden samalla käytännön kokemusta matkanjärjestämisestä.

Omatoiminen matkanjärjestäminen lisääntyy koko ajan internetin mahdollistaessa tiedon hankinnan kohteista ja matkaan liittyvien varausten tekemisen ilman välittäjiä. Tietoa omatoimisten ryhmämatkojen sisällöstä ja toteutumisen onnistumisesta sekä osallistujien taustoista on varsin vähän saatavissa, vaikka yhdistykset ja seurat ovat jo pitkään järjestäneet jäsenilleen erilaisia matkoja varsinaisesti taloudellista hyötyä tavoittelematta. Tämä tutkimus antaa tarkkaa tietoa yhä uudelleen Äkäslompoloon matkustavasta ryhmästä. Tämä tieto on hyödyksi kohdeaktiviteettien ja palvelujen suunnittelussa ja suuntaamisessa pyrittäessä säilyttämään uskollisten matkailijoiden mielenkiinto samalla, kun pyritään hankkimaan uutta asiakaskuntaa. Tutkimus antaa myös perustietoa omatoimisen ryhmämatkan järjestämisestä ja sen ongelmakohtista.

Äkäslompolo on Ylläs-tunturin pohjoispuolella sijaitseva alkuperäisestä lapinkylästä suosituksi matkailukeskukseksi kehittynyt Kolarin kunnan osa. Äkäslompolo on yhteydessä tunturin toisella puolella olevaan Ylläsjärven kylään tunturin ylittävällä maisematiellä. Laskettelurinteet ja ladut yhdistävät myös molemmat talviurheilukeskukset. Alueella on nykyisin saatavissa runsaasti erilaisia palveluja sekä liikunnan että viihteen ja myös kulttuurin alalta. Alueelle on rakennettu runsaasti korkeatasoisia vapaa-ajan asuntoja, hotelleja ja ravintolapalveluita. Äkäslompolo mielletään kuitenkin ensisijaisesti monipuoliseksi maastohiihtokeskukseksi, joka on erityisesti keski-ikäisten ja sen ylittäneiden suosiossa, vaikkakin tunturi tarjoaa myös loistavat laskettelurinteet sekä retkeilykohteet esim. lumikenkäilylle ja moottorikelkkailulle. Hoidettuja murtomaalatuja on Ylläs-tunturin alueella satoja kilometrejä ja latujen varsilla on useita latukahviloita ja laavuja.

Tutkimuksen kohteena oleva matkailijaryhmä on poikkeuksellinen, koska se on matkannut lähes samassa noin kahdenkymmenen hengen kokoonpanossa jo 13 kertaa samaan kohteeseen. Tämä tutkimus yrittää selvittää minkä tyyppiset matkailijat osallistuvat toistuvasti tällaiselle matkalle ja mitkä tekijät motivoivat heitä aina uudelleen lähtemään tutun joukon kanssa hiihtomatkalle. Selvitetään myös minkälaisiin aktiviteetteihin ryhmäläiset osallistuvat ja kuinka oleellinen osa liikunta, varsinkin hiihto, on matkaa ja mitkä muut vetovoimatekijät houkuttelevat matkailijoita Äkäslompoloon.

1.2 Käsitteet ja teoria

Tutkimuksen teoriapohjana on matkailumotiiveja ja matkailijatyypittelyjä käsittelevät teoriat. Näistä yksi on paljon käytetty Iso-Aholan malli, joka perustuu käsitykseen, että matkalle lähtevää ohjaa kaksi vahvaa voimaa: eskapismi ja sisäisten palkintojen etsiminen. Eskapismi eli pako arkirutiineista voi liittyä sekä henkilökohtaiseen ympäristöön että sosiaaliseen ympäristöön (Albanese & Boedeker 2003, 109). On myös mielenkiintoista nähdä, voidaanko muiden motiiviluokittelujen piirteitä löytää tutkitusta matkailijaryhmästä. Tutkimuksessa luodaan myös kuvaa ryhmäläisten liikunnallisista taustoista. Selvitellään ryhmäläisten kilpa- ja kuntourheilutaustoja, koska voitaneen arvella, että hiihtomatkalaiset ovat yleensäkin aktiivisia liikkujia. Mikäli näin ei ole, täytynee taustalta löytyä muita tärkeämpiä motiiveja ja siksi selvitetään myös muita aktiviteetteja matka-aikana. Kartoitetaan myös liikuntamatkoille ja varsinkin tälle matkalle osallistumisen määrää, jotta voidaan saada tietoa siitä, onko ryhmässä tänäkin vuonna useamman kerran matkalle osallistuneita ja kuinka monta.

Yhtenä käsitteenä tutkimuksessa on myös aktiivinen liikuntamatkailu ja sen lajina erityisesti hiihtourheilu, josta esitellään suosituimpia hiihtämisen muotoja kuten maastohiihtolajit ja laskettelu, jotka tällä ryhmällä ovat keskeisiä aktiviteetteja. Maastohiihdon suosio on viime vuosina lisääntynyt, sen arvostus on noussut ja välinekehittely on ollut aktiivista. Maastohiihto on omatoimiseen matkailuun luonteeltaan hyvin sopiva aktiviteetti, koska sen harrastamista ei yleensä rajaa aikataulut, eikä myöskään aloituspaikat, koska ladulle voi lähteä mistä tahansa ladun varrelta. Maastohiihtoa voi myös harrastaa yhtä hyvin ryhmänä kuin yksinkin.

Matkanjärjestämistä käsitellään määritellen valmismatka, omatoimimatka ja ryhmämatka. Matkanjärjestäminen on valmismatkojen tuottamista, myymistä ja toteuttamista. Matkanjärjestäjä on se, joka suunnittelee ja toteuttaa valmismatkoja sekä tarjoaa niitä joko itse tai muun elinkeinonharjoittajan välityksellä (Huovinen 2002, 49). Tässä tutkimuksessa matkanjärjestäjänä toimii matkavastaavaksi kutsuttu ryhmän jäsen päävastuullisena, mutta kaikilla ryhmän jäsenillä on vaikuttamismahdollisuus. Matkassa on piirteitä niin sanotusta pakettimatkasta, koska käytännöt ovat vakiintuneet vuosien varrella mutta järjestäminen tapahtuu täysin taloudellista hyötyä tavoittelematta vapaaehtoisuuden pohjalla.

Asiakastyytyväisyyttä mitataan ennakko-odotuksia ja toteutuneita toiveita verraten. Yleisesti käytetyn diskonfirmaatioteorian mukaan asiakastyytyväisyyden suunta ja voimakkuus riippuvat kahdesta elementistä: asiakkaan ennakko-odotuksista yrityksestä ja sen toiminnasta sekä asiakkaan kokemuksista. (Albanese & Boedeker 2002, 89.) Tässä tutkimuksessa voidaan katsoa matkalaisten ryhmän vastaavan yritystä ja ennakko-odotuksia yrityksen suhteen vastaa kokemukset aikaisemmista matkoista ryhmän kanssa. Asiakastyytyväisyyden voidaan olettaa olevan tällä ryhmällä varsin suuri, koska sama ryhmä hakeutuu yhä uudelleen yhteiselle matkalle.

Oleellisena osana matkaa on elämys. Matkoilla pyritään useimmiten saavuttamaan myönteisiä elämyksiä, joita voidaan muistella ja kerrata jälkeinpäin. Toisaalta kielteisetkin kokemukset voivat muistoissa kultaantua tai ainakin muokkaantua kokemisen arvoisiksi. Ne voidaan kokea elämää rikastuttaviksi ja ne voivat antaa matkalle ”elämänmakua”. Tutkimuksen kohteena olevalla matkalla elämykset ovat paljolti ennalta arvattuja, ja odotukset ovat todennäköisesti varsin realistiset, koska suuri osa elämyksistä on sellaisia, joita matkalaiset ovat kokeneet aikaisemminkin ja haluavat kokea yhä uudelleen. Tosin sääolosuhteet muuttuvat tuntuureilla nopeasti ja Lapin luonto on arvaamaton, ulkoilija voi kohdata ennestään tutut paikat aivan uusissa olosuhteissa, jolloin elämys ja kokemus on erilainen. Elämyksen voi myös tehdä erilaiseksi sen kokeminen yksin, jos aikaisemmin on kokenut sen ryhmän jäsenenä. Elämys voi myös olla erilainen esim. hiihtotaitojen ja välineiden kehittyessä. Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus on määritellyt elämyksen moniaistiseksi, muistijäljen jättäväksi, myönteiseksi ja yksilölliseksi kokemukseksi. Kokemuksen ja elämyksen ero on hiuksenhieno: elämys on emotionaalisesti rakentunut, kun taas kokemus on sisällöltään tiedollinen. Elämys on yksilöllisempi kuin kokemus, eikä se siten ole samalla tavalla

yksilöiden välillä vertailtavissa oleva, kuten kokemus on. Elämys on aina subjektiivinen, eikä sen oikeellisuudesta tai vääryydestä voida neuvotella. (Komppula & Boxberg 2002, 27.)

1.3 Tutkimuskysymykset

Pyrittäessä pääsemään tutkimuksessa asetettuihin tavoitteisiin, asetettiin seuraavat kysymykset:

- Millaiset on osallistujien liikuntamatkailu- ja -harrastustaustat sekä syyt matkavalintaan?
- Millaisiin aktiviteetteihin matkailijat osallistuvat matkalla?
- Millaisia odotuksia osallistujilla on matkan suhteen ja miten ne toteutuvat?
- Miten matkailijat arvioivat erilaisten matkakohteeseen liittyvien vetovoimatekijöiden tärkeyttä?
- Mitä vaiheita ja ongelmia on omatoimisen ryhmämatkan järjestämisessä?

Matkailijaprofiilien selvittämisen tueksi kysyttiin matkailijoiden liikuntaharrastuksien määrää, tavoitteellisuutta ja taustaa. Haluttiin tietää onko taustalla pitkäaikaista aktiiviliikuntaa eli onko liikunta matkalaisten elämäntapa myös matkan ulkopuolella. Matkailumotiivien selvittämiseksi pyydettiin matkailijoita arvioimaan oletettujen kohteen ja matkan vetovoimatekijöiden tärkeyttä. Liikunnallisten vetovoimatekijöiden lisäksi mukaan liitettiin sosiaaliseen kanssakäymiseen ja puhtaasti huvitteluun liittyviä tekijöitä. Kysymyksiä asetettaessa hyödynnettiin matkailumotiivien ja matkailija-tyypittelyn teorioita, joita esitellään yksityiskohtaisesti luvussa 5.

1.4 Aineisto ja menetelmät

Tutkimusaineisto kerättiin matkailijoiden täyttämistä kyselykaavakkeista ja matkapäiväkirjoista sekä matkavastaavan ja matkalle osallistuneen haastatteluista. Tutkimus on laadultaan pääosin kvantitatiivinen. Matkailijat täyttivät matkan aikana

matkapäiväkirjaa, johon he kirjasivat aktiviteettien lajin ja määrän. He myös täyttivät matkan lopuksi kyselykaavakkeen, jolla haettiin tietoa demografisista tekijöistä sekä matkailumotiiveista ja matkailijoiden liikuntataustoista. Aineiston analysoinnin menetelmänä käytettiin Exel-taulukkolaskentaohjelmaa, vastauksien analysointia ja luokittelua, käyttäen pohjana matkailijatyyppittelyjen ja matkailijamotiivien teorioita.

1.5 Tutkimuksen kulku

Toisessa luvussa esittelen Äkäslompola ja Ylläs-tunturin aluetta matkakohteena. Alue on kehittynyt viime vuosina huomattavasti. Palvelut ovat laajentuneet varsinaisista liikunta-aktiviteeteista huvi- ja mielihyväpalveluihin sekä myös kulttuuripalveluihin. Kohteen laajahko esittely on tarpeen, jotta ymmärretään nykyaikaisen talviurheilukeskuksen monet vetovoimatekijät ja houkuttimet. Usein kuulee vitsailtavan hiihtomatkailijoista, joiden sukset jäävät matkan aikana jopa täysin käyttämättä.

Kolmannessa luvussa käyn läpi liikuntamatkailua ja sen alalajeina aktiivista liikuntamatkailua, jossa matkailijat itse osallistuvat liikunta-aktiviteetteihin ja passiivista liikuntamatkailua, jossa matkailijat vain seuraavat liikuntatapahtumia itse osallistumatta. Luvussa esittelen myös hiihtourheilua keskittyen maastohiihtoon, mikä on tutkimusryhmän keskeisin mielenkiinnon kohde. Esittelen maastohiihdon eri tyylejä, sillä kehittyminen lajissa merkitsee usein useamman tyylisuunnan hallintaa ja taitojen laajeneminen voi olla osalle matkailijoita myös motiivitekijä hiihdon harrastamisessa.

Tutkimuksen taustana esittelen luvussa neljä matkanjärjestämistä yleensä ja määrittellen omatoimimatka, valmismatka ja ryhmämatka. Tutkimuksen kohteena oleva matka asettuu osittain omatoimimatkan ja valmismatkan välimaastoon, sillä omatoimimatalla ymmärretään ensisijaisesti yksilömatkailua.

Viidennessä luvussa esitellään matkailumotiiveja ja matkailijatyyppittelyjä teoreettisesta näkökulmasta. Käsitellään sekä ulkoisten piirteiden mukaisia, että sisäisten tekijöiden mukaisia tyyppittelyjä. Painopiste on kuitenkin sisäisissä tyyppittelyissä, joissa motiivien mukainen ja persoonallisuuden mukainen tyyppittely on esillä. Nämä teoriat ovat myös tämän työn kannalta keskeisiä.

Kuudennessa luvussa käsittelen matkailuelämystä, jota voidaan pitää oleellisena osana jokaista matkaa. Elämys on usein hyvin henkilökohtainen asia ja elämyksen kokemisessa korostuu kokijan henkilökohtainen tausta sekä historia (Borg, Kivi & Partti 2002, 26). Elämys käsitettä esitellään varsin laajasti eri lähteiden varassa. Siitä onkin paljon lähdekirjallisuutta ja elämys osana matkailua on viime vuosina saanut paljon huomiota. On syntynyt myös termi elämysmatkailu.

Luvussa seitsemän keskitytään varsinaisen tutkimuksen toteuttamiseen ja esittelyyn. Käydään läpi tutkimusaineisto ja menetelmät, joilla aineiston antama tieto saadaan jäsenneiltyä ja luokiteltua. Lopuksi luvussa kahdeksan esitetään tutkimuksen tulokset, tarkastellaan niitä ja mietitään niiden merkitystä tutkimustavoitteiden ja tutkimuksessa asetettujen kysymysten näkökulmasta.

Yhdeksännessä luvussa pohditaan tuloksien merkitystä laajemmin ja esitetään joitain ajatuksia aiheen jatkokäsittelyn tarpeellisuudesta. Tutkimuksen lopussa esitellään käytetyt lähteet ja liitteenä tutkimusaineiston keräämisessä käytetty kyselykaavake ja matkapäiväkirja.

2 YLLÄSTUNTURIN ALUE MATKAKOHTEENA

Ylläs on osa Länsi-Lapin maisemaa hallitsevaa Pallas-Yllästunturin kansallispuistoa, joka on Suomen kolmanneksi suurin kansallispuisto. Puisto muodostaa yli 100 kilometriä pitkän tunturiketjun, jota ympäröivät luonnontilaiset metsät ja suot. Ylläksen alue on laaja tunturi-alue ja perinteikäs hiihtomatka- ja retkeilykohde. (Vuoristo & Vesterinen 2009, 379; Taskinen 2009, 61.)

Ylläksen matkailu on vilkkainta talvikautena etenkin joulun aikaan ja maaliskuuhun keuhkokuumeen hangilla. Ruska-aika on myös varsin vilkas sesonki. Kesäaika on vilkastumassa ja sitä tukee Luontokeskus Kellokas monine luontopolkuineen. Runsas, yhä laajeneva loma-asutus tuo väkeä alueelle myös muina aikoina. (Taskinen 2009.)

2.1 Sijainti ja kulkuyhteydet

Yllästunturi, korkeudeltaan 713 metriä, sijaitsee Länsi-Lapissa Kolarin kunnassa. Ylläksen lisäksi alueella on muitakin tuntureita mm. Kukastunturi, Lainiotunturi, Kuertunturi, Kesänki, Pyhätunturi ja Kellostapuli. (Taskinen 2009, 62.)

Ylläksen alueelle voidaan saapua autojunalla, linja-autolla, henkilöautolla tai lentäen. Junalla tullaan ensin hieman etelämpänä sijaitsevalle Kolarin rautatieasemalle (Helsingistä 13 tuntia), josta matka jatkuu bussilla tunnin verran alueen lomakohteisiin. Lentäen tullaan 45 kilometriä koilliseen sijaitsevalle Kittilän lentokentälle ja sieltä bussilla Ylläksen alueelle. Paikallisliikenteestä huolehtii Aluebussi, joka liikennöi vilkkaimpaan aikaan pari kertaa tunnissa loma-asutuksen ja laskettelukeskusten välillä. (Yhteydet Ylläkselle 2010.)

2.2 Ylläksen kaksi kylää

Yllästunturin alueella on kaksi kylää, pohjoispuolella sijaitseva Äkäslompolo ja kaakkoispuolella sijaitseva Ylläsjärvi. Molemmat ovat alkuperäisiä Lapin kyliä, joista on kasvanut mittavia ensisijaisesti talvisia lomakohteita. Alueet olivat vielä muutama

vuosi sitten yhteydessä toisiinsa vain latuverkon sekä hiihtohissien ja rinteiden välityksellä (tieyhteys yli 40 km), mutta tunturin rinteeseen ylittävän, niin sanotun maisematien rakentamisen jälkeen myös toimiva bussiliikenne kylien välillä käynnistyi ja molempien alueiden palvelut alkoivat täydentää toisiaan. Molemmissa kylissä on omat laskettelukeskukset, suksivuokraamot ja -kaupat niin maastohiihtovälineille kuin lasketteluvälineillekin sekä niiden oheistarvikkeille. Molemmissa kylissä on runsaasti lomaosakkeita ja yksityisiä loma-asuntoja, joista useita myös vuokrataan ulkopuolisille ja ne täydentävät hotellien ja lomakeskusten majoituspalveluja. (Tutkitun matkailijaryhmän haastattelut 2009–2010.)

Äkäslompolo on erikoisesti keski-ikäisten ja sen ylittäneiden maastohiihtäjien suosiossa. Äkäslompolossa on runsaasti erilaisia ravintoloita ja majoitusmahdollisuuksia sekä hotelleissa, että mökeissä. Kylän rakennukset ovat varsin matalia ja ilme on perinteinen; palvelut sijoittuvat entisen kylänraitin varrelle. Viime vuosina on tullut kauppoja lisää ja kylässä on nyt kauppakeskus, iso marketti ja erillisiä pienempiä myymälöitä. Tunturin rinteessä on Lapin luontoa monipuolisesti esittelevä Luontokeskus Kellokas, jossa toimii myös Ylläksen Matkailuinfo. Alueelle on rakennettu kirkko, joka tarjoaa myös konsertteja. Kesällä toimii kesäteatteri. (Tutkitun matkailijaryhmän haastattelut 2009–2010.)

Ylläsjärven puolelle on viime aikoina noussut muutama suuri, näyttävä hotelli ja myös kylpylä. Ylläsjärvi on varsinkin lapsiperheiden suosiossa. Latuverkot yhtyvät Äkäslompolon verkkoihin risteillen tunturin ympärillä ja sen läheisyydessä. Ylläsjärven uusimmat monikerroksiset hotellit ovat keskittyneet rinnekeskuksen ympäristöön, mutta suurin osa muista palveluista ja mökkikyläalueet sijaitsevat hieman hajallaan metsäisillä alarinteillä. Myös Ylläsjärven puolelta löytyy kauppoja ja erilaisia ravintoloita. (Tutkitun matkailijaryhmän haastattelut 2009–2010.)

2.3 Liikunta-aktiviteetit

Ylläs tarjoaa aktiviteetteja koko perheelle, mukaan lukien lemmikkieläimet, jotka on myös mahdollista ottaa tietyille hiihtoladuille mukaan. Ylläksen vilkas matkailukausi alkaa ruskamatkoilla syyskuussa. Alueen hiihtokausi alkaa lokakuussa ja päättyy äitienpäivänä. Laskettelukausi alkaa marraskuussa ja jatkuu toukokuuhun. Kaikista

reiteistä ja rinteistä on saatavilla hyvät kartat. Alueen keskuksista löytyy hiihdon opetusta kaikissa erilaisissa hiihdon ja laskettelun lajeissa, myös vammaisille erilaisten apuvälineiden avulla. Alueella toimii myös useita ohjelmapalveluyrityksiä, jotka järjestävät viikoittain tai tilauksesta toiveiden mukaisia liikuntaohjelmapalveluja ruokailuineen ja lisäohjelmineen luonnossa niin lihas- kuin konevoimin liikkuville. (Taskinen 2009, 4.)

Maastohiihtomahdollisuudet alkavat, kun lokakuussa avataan ensilumen latu Ylläsjärven puolella, missä tunturin korkein huippu sijaitsee. Varsinainen latuverkosto on jaettu kolmeen hoitoluokkaan. I-luokan latuja hoidetaan ensilumilta päivittäin äitienpäivään asti, II-luokan latuja hoidetaan helmikuun alusta äitienpäivään tarpeen mukaan joka kolmas päivä tai jos lunta sataa yli 3 cm. III-luokan latuja hoidetaan joka kolmas päivä 15. helmikuuta alkaen ja äitienpäivään asti. Ylläksen latuverkosto on maailman huippulaatua ja latuja riittää 330 kilometriä. Ylläs-tunturin alueella on hyvin hoidettujen ja viitoitettujen latujen varsilla lukuisia latukahviloita, kotia ja laavuja taukopaikoiksi. Useimmilla laduilla on väylät sekä perinteiselle että luisteluhiihdolle. (Taskinen 2009, 3.)

Internet mahdollistaa latukoneiden etenemisen seurannan reaaliaikaisesta järjestelmästä, joka paikantaa latukoneiden sijainnin ja näyttää ajettut reitit. Kovilla keskitalven pakkasilla voidaan hiihtää korkeammalla rinteessä olevalla lämpöladulla, joka on ylösnousevan lämpimän ilman vaikutuksesta jopa parikymmentä astetta alarinteiden latuja lämpimämpi. Ylläksen useimmissa kaupoissa, kahviloissa ja majoitusliikkeissä on myös saatavilla koko latuverkoston kattava latukartta, jonka avulla on helppo suunnitella omat hiihtoretket ja seurata omaa sijaintiaan. (Taskinen 2009, 3.)

Lasketteluun Ylläkseltä löytyy korkeatasoiset laskettelurinteet, jotka ovat Suomen oloissa poikkeuksellisen avaria ja pitkiä. Alueella on yhteensä 62 rinnettä ja 29 hissiä. Näistä 30 on valaistuja ja lumetettuja. Laskettelukausi kestää marraskuusta toukokuuhun. Sekä Äkäslompolon puoleiset että Ylläsjärven puoleiset rinteet ovat hiihtohissien välityksellä yhteydessä keskenään. Pisin rinne on Iso-Ylläksen puolella oleva Jättipitkä, mikä on Suomen pisin rinne, pituudeltaan kolme kilometriä. (Taskinen 2009, 13; Talvinen ylläs 2010.)

Rinnealueet ovat laajoja ja varsinkin Ylläsjärven puolella rinteitä on kehitetty viime vuosina nuorempien laskettelijoiden mieleiseksi. Lautailijoille on rakennettu omia rinteitä ja hissikapasiteettia on lisätty mm. gondolihissillä. Erikoisuutena on gondolihissiin rakennettu näköalasauna. Äkäslompolon puolelle on rakennettu myös uusia rinteitä ja uudehko tuolihissi. Tunturin huipulta, rinteiden keskivaiheilta kuin hissien lähtöpisteistäkin löytyy useita rinneravintoloita, laavuja ja kotia, joissa on mahdollista hengähtää ja evästä laskettelon lomassa. (Taskinen 2009.)

Lisäksi Ylläkseltä löytyy noin 40 kilometriä koiralatuja, joille voi ottaa luvallisesti koiran mukaan. Muutamille latukahviloille pääsee myös kävellen ja lumikengillä voi retkeillä vapaasti luonnossa. Alueella voi liikkua myös hoidettujen reittien ulkopuolella umpihankisuksilla ja lasketella puuterilumessa vapailta rinteillä. Tarjolla on myös järjestettyjä Off-piste-retkiä rinteiden ulkopuolelle laskettelemaan haluaville. Talvella on vuokrattavana myös retkiluistimia ja aurattu luistelureitti sijaitsee Ylläsjärven puolella. (Taskinen 2009, 4, 13, 19.)

Ylläksen alueelta löytyy myös ratsastusmahdollisuuksia ja moottorikelkkailua, jota varten on reittejä peräti 410 kilometriä; koiravaljakkoajelua, poroajelua ja erilaisia viihdeohjelmalveluja musiikkiesityksistä Lapin noitiin. Hiihtovälineiden lisäksi on vuokrattavana ja myytävänä erilaisia muita talviliikuntavälineitä, kuten ahkioita, potkukelkkoja, lumikenkiä jne. Kalastusmahdollisuudet ovat hyvät ja myös erilaisia saunomismahdollisuuksia ja avantouintipaikkoja löytyy alueelta. (Taskinen 2009, 23, 25, 31.)

Kesäaikana on runsaasti patikointiin sopivia polkuja, mutta suuri osa talvella tarjottavista palveluista on kesäajan suljettuna vähäisemmän kysynnän vuoksi. Luontokeskus Kellokas on kuitenkin toiminnassa ja monien polkujen lähtöpaikka. Myös marjastus ja sienestys ja luonnontarkkailu on mainittava lumisen ajan ulkopuolisena toimintana. Niihin on alueella hyvät mahdollisuudet. Lainio-tunturin maastossa voi harrastaa lisäksi geokätkentää, joka on ulkoiluharrastus, jossa piilotetaan ja etsitään geokätköiksi kutsuttuja rasioita GPS-paikannuslaitteen avulla. (Taskinen 2009, 4, 34; Mitä on geokätköily 2010.)

2.4 Muut palvelut

Ylläksen alueella on lääkäripalveluja molemmissa kylissä, samoin erilaisia hyvinvointipalveluja kuten hierontaa, kampaamoja jne. Apteekki toimii Äkäslompolossa ja taksit palvelevat ympäri vuorokauden. (Taskinen 2009, 74.)

Alueen majoitus- ja ravitsemuspalveluja tarjoavat yritykset esitellään kattavasti Ylläksen internet-sivuilla. Molempia palvelujen tarjoajia on talviaikaan runsaasti, joten tältä osin voi suunnitella lomansa hyvin etukäteen. Vuodepaikkoja on yhteensä yli 19000 (2008). Majoitus- ja palvelukohteita on yli 300. Destination Lapland on alueen suurin keskusvaraamo, jolla on välitettävänä yli 1500 vuodepaikkaa korkeatasoisissa lomahuoneistoissa ja kelo- sekä hirsimökeissä. Muita majoituksen keskusvaraamoja on Ylläksen matkailu Oy ja yllakselle.com. Lisäksi on kymmenkunta varsinaista hotellia, pitkälti toistasataa loma- ja mökkikylää, sekä myös runsaasti yksityisten ja yhteisöjen omistamia loma-asuntoja, joita vuokrataan vaihtelevasti ja jotka täydentävät alueen majoituspalveluja. Myös karavaanarialueita on useita. (Palvelut 2010.)

Rinne- ja latukahviloiden lisäksi on valikoimaa hampurilaisravintoloista á la carte -ruokailuun ja Lapin perinneruokaa vaikkapa kotaravintolassa tarjoaviin yrityksiin. Erilaisia pubeja sekä ohjelma- ja tanssiravintoloita on molemmissa kylissä. Äkäslompolossa on myös perinteinen tanssilava, Riemuliiteri. Sesonkiaikoina Ylläksen ravintoloissa viihdyttävät Suomen tunnetuimmat artistit. (Palvelut 2010.)

Huomattavin nähtävyys on Lapin luonto: tunturit ja kurut, järvet ja laajat maisemat. Lisäksi on mainittava ainakin Pakasaivo, jylhä rotkolampi, Äkäsmyllyn vanhojen rakennusten ja monihaaraisen putouksen kokonaisuus sekä Konijänkön Kotieläinpiha sekä Lainion Lumikylä lumibaareineen ja -hotelleineen. Monet nähtävyydet sijaitsevat Ylläkselle johtavien teiden varsilla. Lukuisat korkeatasoisia muisto- ja taide-esineitä esittelevät ja myyvät myymälät ja galleriat tuovat uutta ja vanhaa Lapin kulttuuria esille. (Kesäinen Ylläs 2010.)

3 LIIKUNTAMATKAILU JA HIIHTOURHEILU

3.1 Liikuntamatkailu

Liikuntamatkailu määritellään teemamatkailun muodoksi. Liikuntamatkailussa matkailija matkustaa vieraaseen kohteeseen hyödyntääkseen kohdealueen tarjoamia liikuntapalveluja. Matkan motiivina on osallistuminen liikunta-aktiviteetteihin tai -tapahtumiin, urheilutapahtuman seuraamiseen tai vierailukseen urheilunähtävyyksillä. (Verhelä & Lackman 2003, 125.) Liikuntamatkailua tapahtuu käytännössä aina, kun ihminen käyttää toisen kuin asuinpaikkakuntansa liikuntapalveluja.

Liikuntamatkailu voidaan jakaa kahteen eri alalajiin: aktiiviseen liikuntamatkailuun ja passiiviseen liikuntamatkailuun. Viestintätieteenlaitos, Vaasan yliopistolta määrittelee aktiivisen liikuntamatkailun matkailuksi, missä matkailija itse osallistuu aktiivisesti liikuntaan harrastamalla lajia matkanjärjestelyjensä osana. Passiivinen liikuntamatkailu taas kuvataan edellisen vastakohtana eli siinä matkailija ei varsinaisesti itse osallistu toimintaan vaan on esimerkiksi yleisönä urheilutapahtumissa ja –kilpailuissa. Hyvänä esimerkkinä tästä voidaan mainita matkat Formula 1 kilpailuihin ja olympialaisiin. (Viestintätieteenlaitos 2010.)

Liikuntamatkailu on myös hyvin lähellä terveystatkailua ja ne ovatkin kytköksissä toisiinsa. Itsensä hoitaminen ja fyysisen kunnon ylläpitäminen ovat molempien matkailun suuntauksien perusta. Liikuntamatkailua on tarkemmin itsensä hoitaminen liikunnan avulla mutta terveystatkailuksi lasketaan se, kun hoitamiseen liittyy terveydenhuollon ammattilaisten tarjoamia palveluja. (Verhelä & Lackman 2003, 125.)

Aktiivisen liikuntamatkailun suosio on kasvussa jatkuvasti, kun ihmisten elintavat ja arvomaailma ovat muuttuneet. Liikkuminen on osa hyvinvointiajattelua ja nykyisin liikunnallisuuden ja hyvän fyysisen kunnon merkitys osana elämää on kasvanut. Liikunta ja urheilu tarjoavat myös elämyksiä, joita matkoilta haetaan. Itse liikuntasuoritus tuo hyvän olon, ryhmässä liikkuminen tuo sosiaalisia kontakteja, menestyminen suorituksessa kohottaa itsetuntoa ja myös toisten suoritusten seuraamisesta voi nauttia. (Verhelä & Lackman 2003, 126.)

Aktiiviliikkuja voidaan olettaa olevan myös tämän työn kohteena olevaan hiihtomatkaan osallistujat, sillä järjestettävän matkan kohteeksi on valittu Ylläs sen laajan liikunta-aktiiviteettien tarjonnan vuoksi ja aikaisempien hiihtokokemuksien vuoksi. Matkalle osallistujien motiivina voidaan myös olettaa olevan liikkuminen ja erityisesti hiihtäminen.

3.2 Hiihtourheilu

Suksia on käytetty liikkumisvälineenä Suomessa jo tuhansien vuosien ajan. Vanhimmat löydettyt sukset ovat peräisin jo noin 4500 vuoden takaa. Muinaissuomalaisten oli pakko keksiä keino millä liikkua talviajan paksussa lumessa. Tämän seurauksena kehittyivät sukset. Ensimmäiset versiot suksista olivat leveät ja lyhyet männystä valmistetut laudat, jotka sidottiin jalkoihin. (Jantunen 2008, 105.) Nämä muinaiset sukset muistuttaisivat tänä päivänä mahdollisesti enemmän lumikenkien alkeisversioita, lyhyytensä vuoksi.

Hiihtäminen koetaan usein yksilölajiksi ja yksin harrastamiseksi, sillä hiihtovauhti on vaikea sovitella toisen hiihtäjän kanssa sellaiseksi, että se tyydyttää molempia. Mikäli hiihtoharrastus tapahtuu enimmäkseen vain kuntoladuilla ja laturetkillä, tulee hiihdosta useimmalle suorituslähtöistä ja se tehdään yksin. Toisin on hiihtovaelluksissa, eräretkissä, kuutamohiihdoissa ja Lapin tuntureilla vaeltelussa sekä perheen kanssa hiihtäessä. Näissä edellä mainituissa on pääpiirteinä yhdessä hiihtäminen. (Jantunen 2008, 11–12.) Erilaiset hiihtotapahtumat tarjoavatkin sosiaalista yhdessäoloa ja vaihtelua hiihdon harrastukseen. Mukavassa seurassa ja raittiissa ilmassa viihtyy hyvin ja liikunnasta tulee samalla myös rentouttavaa ajanvietettä. Monelle luonto ja sen rauhoittava vaikutus on tärkeä syy lähteä mukaan. Tapahtumia järjestetään myös erikuntoisille, jotta jokaisen olisi helppo tulla mukaan ja saada täysi hyöty irti tapahtumasta itseään liikaa rasittamatta ja jotta liikunnan mielekkyys ja rentous säilyisivät. (Suomen Latu ry 2002, 73.)

3.2.1 Maastohiihto

Talvisista matkailuaktiviteeteista ylivoimaisesti suosituin on maastohiihto. Suomessa on kolme kertaa enemmän maastohiihtäjiä verrattuna laskettelua harrastaviin. Tämä on hyvin havaittavissa myös perinteisissä talvimatkailu-keskuksissa siten, että maastohiihdon harrastajat muodostavat näissäkin enemmistön. Useat matkailijat harrastavat kuitenkin molempia lajeja ja lukeutuvat näin sekä maastohiihtäjiin että laskettelijoihin. (Hemmi 2005. Osa 2, 292.)

Maastohiihto on monipuolista liikuntaa, jossa vauhti ja teho on helppo säätää itselleen sopiviksi, ja näin hapensaanti ja -kulutus pysyvät tasapainossa. Hiihtäjälle jää tällöin myös aikaa keskittyä ympärillä olevaan luontoon. Hiihtoon ei juuri kuulu iskuja, jotka kohdistuisivat tukielimistöön. Tämän syystä hiihto sopii hyvin myös monille nivelvammoista kärsiville sekä iäkkäille henkilöille ja lähes kaikille muillekin liikuntakykyisille ihmisille kuntoon ja painoon katsomatta. Hiihtoa voidaan pitää myös terveysliikuntalajina, sillä hiihto kehittää sekä sydän- että verenkiertoelimistön kuntoa että lihaskestävyyttä ja -tasapainoa. Samanaikainen jalkojen ja käsivarsien suurten lihasryhmien työskentely auttaa rytmittämään rasitusta luonnollisella tavalla. Selkärankaa tukevat ja liikuttavat vartalonlihakset saavat monipuolista harjoitusta, ja koska rasitus jakaantuu useille lihasryhmille, ovat pitemmätkin hiihtolenkit mahdollisia. (Suomen Latu ry 2002, 71.)

Maastohiihto voidaan jakaa perinteiseen hiihtotapaan ja luisteluhiihtoon. Perinteinen hiihtotapa on pääosin dynaamista koko vartalon lihastyötä, ja siihen ei juuri kuulu staattisesti kuormittavaa lihastyötä. Perinteinen hiihtotyylillä on terveysliikkuja suositeltavampaa, sillä se on teknisesti helpompaa ja vaatii vähemmän lihasvoimaa sekä kestävyysominaisuuksia kuin luistelutyyli. Kaikkia hiihtotyyliä voi kuitenkin harrastaa myös rinnakkain. (Suomen Latu ry 2002, 72.)

Jantunen (2008, 52–55) mukaan perinteiseen hiihtotapaan voidaan luokitella kuuluvan muutamia erilaisia tyyliä, jotka usein esiintyvät hiihtoharrastajilla heidän hiihtotaidoistaan ja tottumuksistaan riippuen. Ensimmäisenä on kävelytyyli, jota lähes kaikki ensimmäistä kertaa hiihtävät tekevät. Ennen kuin pystyssä pysyminen ja hiihdon idea on keksitty, moni pyrkii kävelemään suksien kanssa. Toisena on vanhanmiehen hiihtotyylillä, joka esiintyy monella kokeneellakin hiihtäjällä. Tässä tyylissä sauva

asetetaan jokaisella työnnöllä mahdollisimman eteen. Monet nostavat lisäksi suksen kantaan ja iskevät sen latuun niin voimakkaasti, että se aiheuttaa läpsähdyksen. Kolmantena on kaksivaiheinen vuorohiihto, johon tulisi hiihtäessä pyrkiä, mikäli havittelee sujuvuutta. Vuorohiihdossa kädet ja jalat ovat jatkuvasti liikkeessä ja meno on rytmikästä. Sauvat pysyvät koko ajan takana: lumi ja sauva muodostavat noin 60 asteen kulman. Silloin sauvan sompaa vedetään jalkaterän kohdalle ja työntö lähtee joka kerta sen takaa. Lisäksi käsi oikenee työnnössä. Neljäntenä on tasatyöntö, jossa työnnetään molemmilla sauvoilla yhtä aikaa polvia notkistaen ja ojentaen. Tasatyöntöön voi lisätä myös potkun, joka suoritetaan yleensä vuoronperään molemmilla jaloilla.

Luisteluhiihdolle Jantunen (2008, 57–60) määrittelee kaksi käytetyintä tekniikkaa, perusluistelun eli kuokan ja yksipotkuisen luistelun eli Wassbergin. Perusluistelun ja yksipotkuisen luistelun erottaa toisistaan se, että perusluistelussa työnnetään sauvalla vain joka toisella liu'ulla liu'n alussa, kun taas yksipotkuisessa työnnetään sauvoilla vauhtia joka liu'ulla. Kaksipotkuisessa luistelussa sauvatyöntö tehdään vain joka toisella liu'ulla liu'un loppuvaiheessa.

3.2.2 Laskettelu

Suomessa on tällä hetkellä noin 100 laskettelupaikkaa. Eteläisin rinnekeskus on Pääminne Pohjan kunnassa läntisellä Uudellamaalla, jossa tosin viime vuosina ei lunta juuri ole näkynyt, tätä talvea lukuun ottamatta. Pohjoisin laskettelukeskus on vasta vuoden toiminnassa ollut Hetan hiihtomaa, joka löytyy Tunturi-Lapin seutukunnan pohjoisimmasta kunnasta Enontekiöltä. (Hiihtokeskukset 2010.) Suuret hiihtokeskukset ovat vuosien mittaan laajentuneet, osa keskuksista on ketjuuntunut ja on neuvoteltu yhteislippujärjestelmät. Rinnekeskuksissa on myös investoitu sekä mäki- ja monipuolisuuteen että kunnostus- ja toimintakalustoon. (Suomen Latu ry 2002, 38–39.)

Laskettelu pidetään selkeästi nuorten ikäluokkien lajina ja tulevaisuudessa nuorten ikäluokkien vähetessä myös lasketteluun odotetaan taantuvan. Tällä hetkellä tilanne on kuitenkin hyvä varsinkin Lapissa, jossa myös ulkomaalaiset laskettelijat ovat löytäneet siellä sijaitsevat hiihtokeskukset. Viime vuosien aikana lähes kaikki hiihtokeskukset ovat monipuolistuneet ja kehittäneet palvelutasoaan. Suomi onkin muuttunut hyvin nopeasti ja lyhyessä ajassa kansainväliseksi laskettelu- ja talviurheilumaaksi. Myös

suomalaiset urheilijat ovat menestyneet hyvin lumilautailun, alppihiihdon ja freestylen kansainvälisissä kilpailuissa. Suomalaisten menestyminen kansainvälisissä kilpailuissa on virkistänyt ja inspiroinut laskettelijoita uudelleen. Lumivarmuus ja rauhalliset olosuhteet ovat Suomessa valttikortti lasketteluun harrastamiseen, vaikka alppimaiden rinteisiin verrattuna Suomen rinteet ovat vaatimattomat. (Hemmi 2005, 301–302.)

Lumilautailu on alkujaan lähtöisin 1960-luvulta Yhdysvalloista. Lumilautailu on kehittynyt laine- ja rullalautailusta, kun kesäisille aktiviteeteille haluttiin kehittää talvinen vastike. Kun lumilautailu oli keksitty eivät hiihtokeskukset kuitenkaan katsoneet lajia lasketteluun veroiseksi ja vain muutamat hiihtokeskukset sallivat lumilautailun harrastuksen rinteillään. Myöskään lumilautailijoiden määrä ei ollut tällöin vielä kovin suuri. Lumilautailu kuitenkin hyväksyttiin lasketteluun rinnalle useimmissa hiihtokeskuksissa vuonna 1989. Tähän vaikutti varmasti lasketteluun suosion hiipuminen 1980-luvulla, jolloin hiihtokeskusten oli kehitettävä uusia houkutteita, joilla saadaan laskijat takaisin rinteeseen. Hiihtokeskusten katse kohdistuikin lumilautailuun, jonka suosio alkoi kasvaa huimasti heti sen sallimisen jälkeen. Olympialajiksi lumilautailu valittiin vuonna 1994 ja tämän myötä se vakiinnutti asemansa myös huippu-urheilussa. (Hemmi 2005, 300.)

Nykyään lumilautailu on suosittua varsinkin nuorison keskuudessa, sillä se tarjoaa vauhtia ja haasteita. Useissa laskettelukeskuksissa on erityisesti lautailuun tarkoitettuja erikoisreittejä. Harrastuksena lautailu vaatii hyvää vartalon hallintaa, tasapaino- ja koordinaatiokykyä sekä lihasten hallintaa. Lautailu sopii kuitenkin kaiken ikäisten harrastukseksi, vaikka nuoriso on sen parissa suurimmaksi osaksi viihtynyt. (Suomen Latu ry 2001, 140.)

Hemmi (2005, 300) kuvailee hyvin selkeästi Telemark-hiihdon tekniikkaa Matkailu, ympäristö ja luonto -kirjansa toisessa osassa seuraavasti: ”Telemark-hiihdossa tekniikka eroaa normaalista alppihiihdosta oleellisesti. Kantapäät ovat vapaat nousemaan suksista. Käännöksessä alarinteen puoleinen jalka työntyy eteen ja ylärinteen puoleinen jalka jää taemmaksi kantapäähän noustessa ylös irti suksesta. Asennon pituus on yksi jalan mitta mitattuna etujalan kantapäästä takajalan varpaisiin. Käännösten välillä tehtävä telemark-vaihdon tulee olla yhtäjaksoinen liikesarja, missä takajalka tuodaan eteen uuden käännöksen etujalaksi.” Telemark-sukset ovat profiililtaan tiimalasimaiset, kuten laskettelusuksetkin ja tämän vuoksi ne sopivat hyvin rinteiden laskemiseen (Jantunen

2008, 21). Viime vuosien ajan on vapaalaskun suosio ollut voimakkaassa kasvussa kaikkialla maailmassa. Hoidettujen rinteiden ulkopuolelle pyrkii yhä useampi hiihtäjä, joka haluaa hakea uusia haasteita laskettelu harrastukseensa. Suomessa vapaalaskun harrastusmahdollisuudet rajoittuvat lähinnä Lapin suuriin hiihtokeskuksiin, joten pääosa lajin harrastajista laskee ulkomailla. (Hemmi 2005, 300.)

Kaiken kaikkiaan jokainen lasketteluun muoto niin alppihiihto, lumilautailu kuin myös telemark harjoittaa tehokkaasti tasapaino- ja koordinaatiokykyä sekä lihaskuntoa mutta varsinaiseen kestävyyskuntoon sillä ei ole suurta vaikutusta. Laskettaessa toistuvasti vaativissa rinteissä voidaan kuitenkin saada aikaan myös yleiskuntoa kohottava vaikutus. Tapaturmariskien vaara kuitenkin kasvaa, sillä pitkissä ja vaativissa rinteissä laskeminen kuormittaa staattisesti verenkiertoelimistöä. Laskettelu vaatii lisäksi hyviä välineitä ja matkat laskettelukeskuksiin ovat usein pitkät. Tästä syystä harrastus koituu usein melko kalliiksi. Lajin voidaan kuitenkin katsoa sopivan talviliikunnaksi niille, jotka eivät ole kiinnostuneet maastohiihdosta mutta kaipaavat kuitenkin ulkoilmaa ja vauhtia. (Hemmi 2005, 302.)

4 MATKANJÄRJESTÄMINEN

Matkanjärjestäminen on valmismatkojen tuottamista, myymistä ja toteuttamista. Matkanjärjestäjä on se, joka suunnittelee ja toteuttaa valmismatkoja sekä tarjoaa niitä joko itse tai muun elinkeinonharjoittajan välityksellä. (Huovinen 2002, 49.) Matkailupalvelu koostuu hyvin erilaisista osista, yhdessä ne muodostavat kokonaisuuden. On olemassa ravintolapalveluja, hotellipalveluja, matkatoimistopalveluja, ohjelmapalveluja, liikennepalveluja jne. Jokainen näistä vaatii matkailuyrityksiltä erityisosaamista, koska jokaisella palvelulla on omat erityispiirteensä. Erilaisista matkailupalvelutyypeistä huolimatta palvelujen markkinoinnin teoriasta löytyy tiettyjä yleisiä ohjenuoria, joita voidaan soveltaa matkailupalvelujen ja suunnitteluun. Matkailupalvelujen suunnittelu on prosessi, joka perustuu kuluttajien tarpeiden monitorointiin, asiakastytyvyyden tutkimiseen ja seurantaan sekä asiakkaiden kokeman laadun tarkkailuun. Matkailupalvelujen suunnittelua koskeva toiminta mahdollistaa sekä palvelun laadun parantamisen että korkean asiakastytyvyyden saavuttamisen ja ylläpitämisen. (Albanese & Boedeker 2003, 139.)

Asiakkaat eivät palvelutapahtuman aikana vain reagoi matkailuyrityksen toimenpiteisiin, vaan joskus he saattavat ohjata palvelutapahtumaa. Asiakkaan osallistuminen matkailupalvelun tuottamiseen on monipuolistunut ja saanut uusia muotoja. Joissain ravintoloissa asiakkaat itse järjestävät erilaisia kilpailuja ja tapahtumia luoden näin tietynlaisen ilmapiirin. Ravintolat toimivat näissä tapauksissa taustatekijöinä tarjoten avustavia palveluja, kuten fyysisen ympäristön ja ravitsemispalvelut, joiden avulla asiakkaat voivat toteuttaa suuren osan palvelutapahtumasta. (Albanese & Boedeker 2003, 142.)

4.1 Valmismatka

Euroopan unioni on säätänyt matkapakettidirektiivin, jossa määritellään jäsenvaltioissa edellytettävä minimitaso valmismatkoille. Laki on säädetty, koska valmismatkan ostaminen on erikoistilanne, jossa kuluttaja maksaa ostamansa valmismatkan usein jo

kuukausia ennen matkan alkamista. Euroopan unionin säätämä valmismatkalaki ja asetus valmismatkoista annettavista tiedoista koskee jokaista valmismatkaliikettä. (Huovinen 2002, 43, 47.)

Huovisen (2002) Matkailun lainsäädäntö kirjan määritelmän mukaan valmismatkalla tarkoitetaan etukäteen järjestettyä ja yhdistettyyn hintaan myytävää matkailupalvelujen yhdistelmää, johon kuuluu kuljetus ja majoitus tai toinen näistä ja jokin muu kokonaisuuden kannalta olennainen matkailupalvelu. Matkapaketit, jotka sisältävät sekä kuljetuksen että majoituksen kuuluvat siis lain soveltamisajan piiriin, paitsi silloin kun kuljetukseen liittyy yöpyminen ainoastaan kuljetusvälineessä. Esimerkiksi junamatka, johon liittyy hyttimajoitus, ei ole valmismatka ellei siihen liity jotain muuta matkan kannalta olennaista palvelua. (Huovinen 2002, 11,51.) Mikäli myytävään pakettiin sisältyy siis vain kuljetus tai majoitus, kyse ei ole valmismatkasta. Valmismatkan määritelmä ei myöskään täyty jos kuljetukseen tai majoitukseen on yhdistetty vain niihin tavanomaisestikin liittyvä lisäpalvelus. Täksi lisäpalveluksi katsottu palvelu on esimerkiksi ateriat lentomatkojen yhteydessä ja kokouspalvelut. Ainoastaan silloin, kun kuljetuksen tai majoituksen lisäksi on tarjottu esimerkiksi ruokailu tai jokin ohjelmapalvelu täytyvät valmismatkan kriteerit. (Huovinen 2002, 51.)

Keskeisimpiä valmismatkatyyppejä ovat seuramatkat, ryhmämatkat, incentive-matkat eli kannustematkat, messumatkat ja muut liikematkustajien valmispaketit ja incoming-tuotteet (Verhelä 2000, 62). Laivaristeilyjen kuuluminen valmismatkalakiin on koettu ongelmalliseksi. Voimassa on kuitenkin tulkinta, jonka mukaan laivaristeilyt ovat valmismatkalain soveltamisalaan kuuluvia valmismatkoja, jos ne kestävät yli 24 tuntia. (Huovinen, U. 2006.) Massamatkailija tarkoittaa ennen muuta teollistuneen ajan matkailijaa, joka käytti erilaisia suurille joukoille tarkoitettuja matkailun toimintoja ja palveluja. Massamatkailija on siis valmismatkoja suosiva pakettimatkailija. (Kostiainen & Petrisalo 2006, 8.)

4.2 Omatoimimatka

Huovisen (2002) Matkailunlainsäädäntö kirjassa ilmenee, että Valmismatkalakia ei sovelleta sellaisiin matkanjärjestäjiin, joiden toiminta on satunnaista eli kertaluonteista tai hyvin harvoin toistuvaa, eikä myöskään lyhyisiin, esimerkiksi päivän kestäviin

bussiretkiin, vaikka niihin liittyisikin jokin matkan kannalta olennainen lisäpalvelu. Lakia ei myöskään sovelleta vastikkeettomiin suorituksiin eikä silloin, kun matkustaja itse kokoaa matkansa hankkimalla erillisiä matkailupalveluksia, vaikka ne ostettaisiin samalla kerralla samasta paikasta. (Huovinen 2002, 50.) Omatoimimatkailu ei siis kuulu valmismatkalain piiriin ja omatoimimatkailijat ovat itse vastuussa matkansa kulusta vaikka olisivatkin keränneet itselleen valmismatkaa vastaavan kokonaisuuden. Myöskään tässä työssä esiintyvä matka ei kuulu valmismatkalain piiriin, sillä se on hyvin harvoin toistuvaa, luonteeltaan satunnaista ja vastikkeetonta, vaikkakin yksi matkalaisista toimii ryhmän edustajana ja ikään kuin matkanjärjestäjänä.

Omatoimimatkailulle on tunnusomaista nimenomaan omatoimisuus ja -aloitteisuus niin matkan järjestelyissä kuin itse matkan toteuttamisessa. Omatoimimatkailijat yhdistävät matkapaketiksi eri lähteistä varatut kuljetukset, majoitukset ja mahdolliset aktiviteetit. Varsinaisia omatoimimatka -nimikkeellä myytäviä tuotteita ei ole eli matkailija on itse vastuussa matkansa kuluista. (Kuluttajavirasto 2010.) Omatoimimatkailulla voidaan tarkoittaa osittain myös yksilömatkailua. Yksilömatkailija on henkilö, joka haluaa rakentaa matkansa itse, usein kokea sen itse tai pienessä ryhmässä. Tyypillisiä tässä mielessä ovat olleet Grand tour -matkailijat, luontoon hakeutuvat elämyksiä etsivät matkailijat tai esimerkiksi kulttuurikohteiden ”suurkuluttajat” 1900 -luvulla. Yksilömatkailijoiden kirjo voi olla erittäin laaja, sillä joukkoon mahtuu niin kulttuurin katselijoita, elämän opiskelijoita, pyhiinvaeltajia, reppumatkailijoita, seikkailijoita kuin taiteilijoitakin. (Kostiainen & Petrisalo 2006, 10.)

4.3 Ryhmämatka

Ryhmämatkan yleinen määritelmä täyttyy, kun matkapalveluita ostetaan kerralla enemmän ja ne saadaan edullisemmalla hinnalla, niin sanotusti tukkuhintaan. Erikoishinnoitteluun kuuluvat lennot, majoitus ja muut maapalvelut. Matkaseurueessa tulee usein olla vähintään kymmenen henkeä, jotta ryhmähintoja voidaan käyttää. Määritelmät ryhmälennuksiin oikeuttavasta henkilömäärästä saattavat kuitenkin vaihdella eri palvelujen tuottajien välillä. Myöskään varsinaista ylärajaa ei ryhmän koolle ole säädetty mutta matkanjärjestelyjen tekniikka, kuljetusvälineen valinta ja muut seikat saattavat asettaa omat rajoituksensa. Matkustajat kokevat ryhmämatkan yleensä

turvallisemmaksi ja helpommaksi vaihtoehdoksi kuin itse järjestetyt matkat, sillä ryhmämatkoilla ohjelman suunnittelu ja tekninen järjestely on toisen vastuulla. (Verhelä 2000, 75.)

Ryhmämatkojen räätälöinti ja tuottaminen poikkeaa yksittäisen matkustajan palvelujen järjestämisestä. Ryhmille ei aina ole mahdollista varata palveluja suoraan varausjärjestelmästä, vaan varaukset on sovittava suoraan palvelun tuottajan kanssa. Ryhmämatkoja järjestävät yleensä yritykset, järjestöt ja yhteisöt. Ryhmämatkan kohteita voivat olla esimerkiksi museot, teatterit, harraste- ja teemamatkat sekä yritysvierailut. (Verhelä 2000, 76–77.)

Tämän työn kohteena oleva matka täyttää myös ryhmämatkan kriteerit. Luonteeltaan matka on harrastematka, sillä tavoitteena matkalla oli hiihtäminen. Koska osallistujia oli matkalla lähes kaksikymmentä, voitiin helposti hyödyntää ryhmälennuksia ja täten pienentää matkakuluja etenkin juna- ja bussilippuja ostettaessa. Matkan omatoimisuuden vuoksi matkalle osallistuneet olivat kuitenkin itse vastuussa matkansa suunnittelusta ja järjestelyistä.

5. MATKAILUMOTIIVIT JA MATKAILIJATYYPPITTELY

Matkailijoita voidaan luokitella ulkonaisten ominaisuuksien mukaan, kuten maantieteelliset indikaattorit, demografiset indikaattorit, sosio-ekonomiset indikaattorit, ja harrasteet (Vuoristo 1998, 39). Näistä tämän tutkimuksen kyselykaavakkeessa keskitytään osaan demografisia indikaattoreita, osaan sosio-ekonomisia indikaattoreita ja liikuntaharrastuksiin.

Matkailijoita voidaan luokitella myös sisäisten vaikutustekijöiden mukaan. Keskeistä on erilaisista motiiveista koostuva motivaatio. (Albanese & Boedeker 2003, 106–107.) Seuraavassa esitellään yleinen motiiviteoria Maslowin tarve-hierarkiamallit ja matkailumotiiviteorioita kuten Iso-Aholan malli, McIntoshin ja Goeldnerin nelijako, Cromptonin teoria, Krippendorfin malli ja lopuksi Plogin persoonallisuuteen perustuva matkailijatyypittely. Näitä teorioita on käytetty pohjana kyselykaavakkeen matkamotiiveja selvittäviä kysymyksiä laadittaessa.

5.1 Maslowin tarvehierarkiamalli

Maslow kehitti ”inhimillisen motivaation teoriaansa” jo vuodesta 1943 alkaen. Tätä teoriaa on käytetty Vuoriston (1998) mukaan paljon ideointipohjana myös matkailumotivaatiotutkimuksessa. Sen ideologisenä johtajatuksena on näkemys, jonka mukaan ihmiset kykenevät oikeissa oloissa nousemaan fyysiseltä materiaaliselta tasolta korkealle henkiselle tasolle: kun elämän jokapäiväiset välttämättömät tarpeet on tyydytetty, on mahdollista toteuttaa itseään tyydyttämällä henkisiä tarpeitaan. Näin ihminen ikään kuin nousee alimmalta tasolta ylemmille portaille. Maslowin tarvehierarkian malli on pyramidin kaltainen. Alimmalta tasolta lukien tarpeet ryhmittyvät seuraavasti: 1) fysiologiset tarpeet (nälkä, jano, lepo, liikunta) 2) turvallisuuden tarve, 3) rakkauden ja yhteenkuuluvuuden tarve, 4) arvostuksen tarve, 5) itsensä toteuttamisen tarve. Vuoristo (1998) toteaa, että on helppoa kytkeä nykyihmisen liikunnan tarve aktiivilomailuun, arvostuksen tarve ns. statusturismiin ja itsensä toteuttamisen tarve tunturivaellukseen tai pyhiinvaellusmatkaan. (Vuoristo 1998, 41–42.)

5.2 Iso-Aholan malli

Iso-Aholan malli vuodelta 1982 perustuu käsitykseen, että matkalle lähtevää ohjaa kaksi vahvaa voimaa: eskapismi ja sisäisten palkintojen etsiminen. Eskapismi eli pako arkirutiineista voi liittyä sekä henkilökohtaiseen ympäristöön (henkilökohtaiset ongelmat, epäonnistumiset jne.) että sosiaaliseen ympäristöön (perheenjäsenet, naapurit, työtoverit, oman maan kansalaiset jne.). Myös sisäisten palkintojen etsiminen matkalle sysäävänä voimana voidaan jakaa samalla tavalla henkilökohtaisten palkintojen etsimiseen (uusien asioiden oppiminen, itsensä voittaminen jne.) ja sosiaalisten palkintojen etsimiseen (uusiin ihmisiin tutustuminen, statuksen kohottaminen jne.). (Albanese & Boedeker 2003, 109–110.)

Vuoristo (1998) esittelee Iso-Aholan mallia sosiaalipsykologisena mallina, jossa Iso-Ahola tavoittelee kokonaiskuvaa matkailumotiiveista. Iso-Ahola yhdisti nelikenttämallissaan eri yhteyksissä esitetyn ”pako”-motiivin (matkailija haluaa paeta arkielämän vaatimuksia ja rutiineja) eräänlaiseen ”palkinnontavoittelu” -motiivin. Iso-Aholan mukaan matkailijan motivaatiovoimat koostuvat kahdesta tyypestä. Ensimmäinen tyyppi koostuu pakomotiiveista: yksilön halusta paeta henkilökohtaista ympäristöään (ongelmiaan, vaikeuksiaan, epäonnistumisiaan), Yksilön halusta paeta ihmisten välistä vuorovaikutusympäristöään (työtovereitaan, perhettään, ystäviään, naapureita). Toinen tyyppi koostuu pyrkimyksestä saada psykologisia tai sisäisiä ”palkintoja”, joita ovat henkilökohtaiset palkinnot (lepo, rentoutuminen, itsensä sivistäminen ja toteuttaminen) ja ihmiskontakteista, sosiaalisesta vuorovaikutuksesta saatavat palkinnot. (Vuoristo 1998, 42–43.)

5.3 McIntoshin ja Goeldnerin nelijako

Vuoristo (1998) arvioi McIntoshin ja Goeldnerin nelijakoista teoriaa vuodelta 1988 matkailun motivaatiotekijöiden ryhmittelystä yhtenä selvimmistä: 1) Fyysiset tekijät, jotka perustuvat henkiseen ja ruumiilliseen virkistykseen, terveyteen, urheiluun ja huvitteluun (jännitystä ja paineita vähentävät tekijät), 2) Kulttuuritekijät; halu nähdä ja tietää enemmän kulttuureista, kuten jonkin maan alkuperäisväestöstä ja heidän elämästään, taiteestaan ja tavoistaan, 3) Ihmistenväliset tekijät; halu tavata uusia ihmisiä, vierailta ystävien ja sukulaisten luona, halu paeta rutiininomaisista päivittäisistä

ihmissuhteista ja työympäristöistä, 4) Status- ja arvostustekijät; halu syventää harrastuksia ja täydentää opintoja ja tietoa, halu saada arvostusta muilta ihmisiltä, oman egon vahvistaminen. Vuoristo kuvaa tätä luokitusta matkailututkimusta varten jalostetuksi versioksi Maslowin perusmallista. Hän sanoo sen tekijöiden pyrkineen kokoamaan lukuisien muiden tutkijoiden esittämiä, osittain päällekkäisiä tuloksia suhteellisen yksinkertaiseen muotoon kuten on tehty myös edellä esitetyssä Iso-Aholan mallissa. (Vuoristo 1998, 42.)

5.4 Cromptonin luokitus

Vuuristo (1998) korostaa Cromptonin vuoden 1979 luokituksen olevan Iso-Aholan (1982) ja Krippendorfin (1987) lisäksi yhden eniten siteeratuista tulkinnoista matkustusmotivaatioista (Vuoristo 1998, 43).

Crompton ryhmittelee matkustusmotiivit sosiopsykologisin perustein seitsemään luokkaan: 1) Pako arjesta. Matkalle lähdetään siksi, että matkustaja kokee arkielämänsä tylsäksi ja monotoniseksi. 2) Rentoutuminen. Matkan tavoitteena on latautua fyysisesti ja henkisesti. 3) Pako sosiaalisesti hyväksyttävistä arkirooleista. Matkalle lähdetään, jotta voitaisiin tehdä asioita, jotka tutussa arkiympäristössä herättäisivät pahennusta. 4) Itsetutkiskelu ja -arviointi. Matkan perimmäinen syy on oman sisäisen maailman tutkiminen ja arviointi sekä uusien ulottuvuuksien etsiminen omasta persoonallisuudesta. 5) Statuksen kohottaminen. Matkalle lähdetään, jotta saataisiin sosiaalista arvostusta. 6) Perhe-siteiden tiivistäminen. Matkalle lähdön syy on lähentää perheenjäseniä sekä henkisesti että fyysisesti vastapainoksi opiskelulle tai työlle, jotka pitävät perheenjäseniä erillään. 7) sosiaalisen kanssakäymisen lisääminen. Matkalle lähdön syy on lisätä sosiaalisia kontakteja, tutustua paikallisiin ihmisiin tai muihin matkustajiin. (University of Connecticut; Albanese & Boedeker 2003, 108–109.)

5.5 Krippendorfin malli

Krippendorfin vuoden 1987 mallin perustana on ajatus, että ihmisen elämä on täynnä ristiriitaisia tarpeita, joita lomalla tasapainotetaan. Nykyihminen törmää ainakin seuraaviin vastakkaisiin tarpeisiin: työ–lepo, työura–perhe, työ–harrastukset, harrastukset–perhe, yksityisyys–sosiaalisuus, vaihtelunhalu–pysyvyyden tarve, seikkailunhalu–turvallisuuden tarve. (Albanese & Boedeker 2003, 109.)

5.6 Plogin persoonallisuuteen perustuva matkailijatyypittely

Plogin alun perin vuonna 1974 esittämä matkailijoiden jako niin sanottuihin psykograafisiin tyypeihin eli psykosentrikoihin, allosentrikoihin ja midsentrikoihin, jotka esitellään seuraavana.

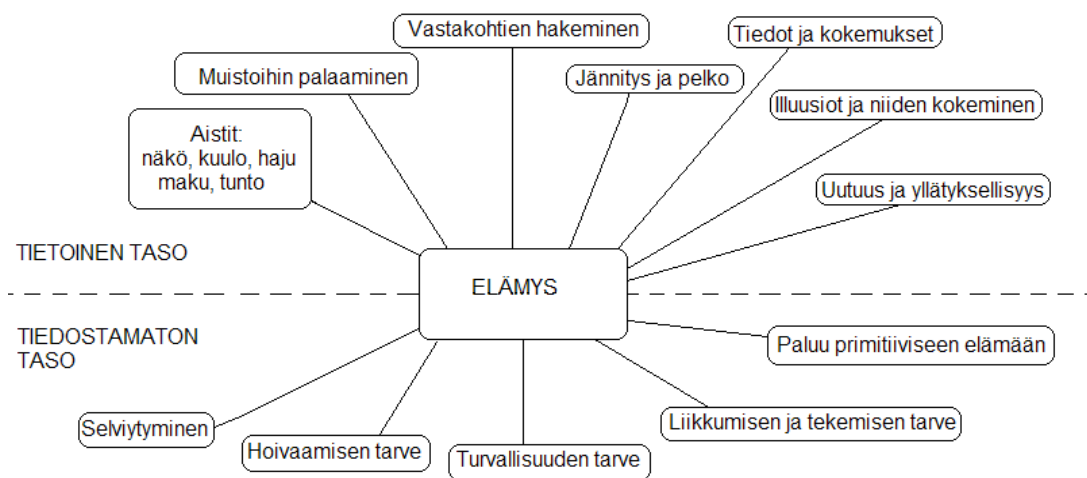
Psykosentrikot suosivat valmiita matkanjärjestelyjä kuten täydellistä lomapakettia ja seuramatkoja. He suosivat passiivisia harrastuksia (aurionotto, rentoutuminen) ja valmiita liitännäismatkoja kohdealueella ja totuttua ja tuttua ilmapiiriä ja ympäristöä, autolla saavutettavissa olevia kohteita (yhteys lentopelkoon). Allosentrikot ovat matkanjärjestelyissään itsenäisiä eivätkä vaadi perusteellisia etukäteisjärjestelyjä vaan etsivät uusia ja outoja kohteita, nauttivat uusista kokemuksista ja elämyksistä, ovat aktiivisia harrastajia, eivät kaihda lentomatkaa itse kohdealueelle, tyytyvät kohtuulliseen ja vaatimattomaankin varuste- ja palvelutasoon, ovat kiinnostuneita vieraista kulttuureista ja ihmisistä. Midsentrikot ovat allosentrikon ja psykosentrikon välimuotoja, joilla on molempien päätyyppien ominaisuuksia ja joita on suurin osa väestöstä. (Vuoristo 1998, 45.)

Vuoristo (1998) mainitsee vielä, että Plogin teorialla on selvä maantieteellinen ulottuvuutensa, koska eri tyypit hakeutuvat erilaisiin, tavallaan korvamerkittyihin kohteisiin ja ympäristöihin, minkä lisäksi lentorajoitteisuus suuntaa psykosentrikot ensi sijassa kotimaankohteisiin ja lähialueille. Maantieteellinen liikkumavara kuitenkin avartuu sitä mukaa kuin allosentrikot hakeutuvat uusille alueille ja heidän alunperin valtaamistaan kohteista tulee tuttuja ja turvallisia. (Vuoristo 2003, 47.)

6. MATKAILUELÄMYS

Borg, Kivi ja Partti (2002) määrittelevät elämyksen emotionaaliseksi kokemukseksi, jolla on positiivinen, kohottava vaikutus. Elämys liittyy väistämättä ihmiseen, yksilöön ja on hyvin henkilökohtainen asia. Elämyksen kokemisessa korostuu kokijan henkilökohtainen tausta ja historia. (Borg, ym. 2002, 25–26.) Komppula & Boxberg (2002) toteavat taas, että elämys on tunnesidonnainen ja ainutkertainen. Se koostuu tapahtumista, jotka usein seuraavat toisiaan prosessina. Elämykset voivat olla yksittäisiä, silmänräpäyksellisiä, tai ne voivat olla pitkään jatkuvia, kuten esimerkiksi matkaelämys. Jotta elämys toteutuisi, vaatii se sekä fyysisen että mentaalisen läsnäolon. Komppula & Boxberg viittaavat myös nykysuomen sanakirjaan, jossa elämys määritellään voimakkaasti vaikuttavaksi kokemukseksi, tapahtumaksi tai joksikin muuksi, joka tekee voimakkaan vaikutuksen. (Komppula & Boxberg 2002, 26–27.)

Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus on määritellyt elämyksen moniaistiseksi, merkittäväksi ja unohtamattomaksi kokemukseksi, joka voi tuottaa kokijalleen henkilökohtaisen muutoskokemuksen – koettu ja opittu voidaan omaksua osaksi omaa arkipersonaa tai elämyksen kokeminen voi johtaa oman maailmankuvan muuttumiseen. Elämys on aina subjektiivinen kokemus ja useiden eri tekijöiden summa. (Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus 2009.) Kuvio 1. havainnollistaa elämyksen muodostamiseen liittyviä tekijöitä (Verhelä & Lackman 2003, 35).

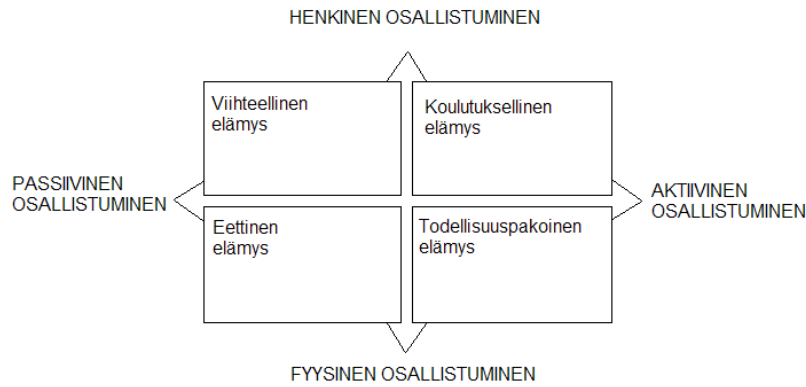

KUVIO 1. Elämykseen vaikuttavia tekijöitä (Verhelä & Lackman 2003, 35).

Kokemus ja elämys kulkevat rinnakkain mutta niistä löytyy pienen pieni ero, jota Komppula & Boxberg (2002) käsittelevät. Heidän mukaansa elämys on emotionaalisesti rakentunut, kun taas kokemus on sisällöltään tiedollinen. Elämys on yksilöllisempi kuin kokemus, eikä sitä voida vertailla yksilöiden välillä. Elämys on aina subjektiivinen, eikä sen oikeellisuudesta tai vääryydestä voida neuvotella. (Komppula & Boxberg 2002, 27.) Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus mainitsee vielä, että elämys on huomattavasti enemmän kuin mukava ja miellyttävä kokemus tai hyvä palvelu. Edelliset luovat edellytyksiä elämysten syntymiseen, mutta eivät itsessään vielä ole niitä. (Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus 2009.)

Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus jakaa kokemuksen viiteen eri tasoon, joita hyödynnetään etenkin elämystuotteita suunniteltaessa. Ensimmäinen taso on motivaation taso, joka tarkoittaa asiakkaan kiinnostuksen herättämistä. Toisella eli fyysisellä tasolla asiakas kokee ympäristöään aistiensa kautta. Fyysisten aistimusten avulla tiedostetaan, missä olemme, mitä tapahtuu ja mitä teemme. Kolmannella eli älyllisellä tasolla prosessoimme ja käsittelemme ympäristön antamat aistiärsykkeet, toimimme niiden mukaan sekä opimme, ajattelemme, sovellamme tietoa ja muodostamme mielipiteitä. Neljännellä tasolla eli emotionaalisella tasolla koetaan varsinainen elämys. Viidennellä tasolla eli henkisellä tasolla elämyksen kaltainen positiivinen ja voimakas tunnereaktio voi saada aikaan henkilökohtaisen muutuskokemuksen, joka johtaa melko pysyviin muutoksiin kokijan fyysisessä olotilassa, mielentilassa tai elämäntavassa. Tällöin yksilö kokee muuttuneensa ihmisenä, omaksuneensa osaksi persoonaansa tai maailmankuvaansa jotakin uutta ja kehittyneensäkin. Elämyksen kautta voi omaksua uuden harrastuksen, ajattelutavan tai löytää itsestään uusia voimavaroja. Hyvänä esimerkkinä tästä voidaan pitää muutoin täysin passiivista liikuntamatkailijaa, johon kuitenkin tarttuu innostus itse osallistua aktiviteetin harrastamiseen. (Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus 2009.)

Verhelä & Lackman (2003, 36) taas esittelevät matkailun tutkijoiden Pine & Gilmoren määritelmän, jonka mukaan elämys voidaan jakaa neljään eri osa-alueeseen, kuten kuviossa 2. Heidän päällisimpänä ajatuksenaan on osallistuuko matkailija palvelutapahtumaan aktiivisesti eli tekeekö matkailija itse jotain vai passiivisesti eli seuraa vierestä. Matkailijan henkinen ja fyysinen osallistuminen taas viittaa siihen onko kyseessä kiehtovan asian seuraaminen vai itse osallistuminen osaksi tapahtumaa.

KUVIO 2. Elämyksen nelikenttä (Verhelä & Lackman 2003, 36).

Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus määrittelee elämystuotteen tuotteistetuksi kokemukseksi, jonka sisältö ja toteutustapa on suunniteltu asiakaslähtöisesti ja on muunneltavissa asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Olennaisinta palvelussa on se mitä asiakas saa, joten elämyksessä keskitytään siihen miten ja millainen kokemus luodaan. (Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus 2009.)

Elämysten tuottaminen suoranaisesti ei ole mahdollista, mutta matkailupalveluja järjestävä yritys voi luoda mahdollisimman hyvät edellytykset elämyksen syntymiseen ja laatuun tarjoamalla puitteet ja välttämättömät tekniset edellytykset. (Verhelä & Lackman 2003, 35.) Borg ym. (2002, 30) nimittävätkin matkailun ammattilaisia ”elämystaikureiksi” ja selvittävät, että elämystuotetta suunniteltaessa ei riitä, että osataan tehdä tavaroita ja asioita vaan on ymmärrettävä miten asiakas kokee palvelun ja mitä elämyksellisyys pohjimmiltaan merkitsee.

Tämän työn kohteena olevalla matkalla elämys koostuu lähinnä talvisesta Lapin luonnosta ja yhdessäolosta tutun porukan kanssa. Erilaisia elämyksiä on tietenkin mahdollisuus löytää myös liikunnan tuomasta fyysisen olotilan muutoksista ja tavoitteiden saavuttamisesta sekä esimerkiksi hyvästä ruuasta ja viihdetarjonnasta ravintoloissa ja tanssipaikoissa.

7 TUTKIMUSAINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimusaineisto käsittää 19 Ylläs-matkailijan täyttämät kyselykaavakkeet ja matkapäiväkirjat sekä kuvauksen matkanjärjestämisestä ja järjestelyjen toteutumisesta matkan aikana. Matkapäiväkirjoja matkailijat täyttivät matkan aikana ja niihin kirjattiin päivittäiset liikunta- ja muut aktiviteetit. Päiväkirjat jaettiin matkailijoille jo menomatalla junassa ja samalla annettiin täyttöohjeet. Kyselykaavakkeet annettiin matkan lopussa ja matkailijat täyttivät ne odotellessaan kotimatalle lähtöä. Kyselykaavakkeissa oli kysymyksiä demografista tekijöistä, liikuntataustoista sekä matkavalintaan ja kohteeseen liittyvistä tekijöistä. Lisäksi oli kolme avointa kysymystä. Kaikki tutkimuskaavakkeet koottiin huolellisesti samaan säilytyskoteloon ja säilytettiin lukitussa tilassa, jotta pienen ryhmän antamat luottamukselliset tiedot eivät joutuisi väärin käsiin ja olisi tunnistettavissa.

7.1 Matkapäiväkirja

Matkapäiväkirja muotoiltiin kaavakkeeksi, jossa joka viikonpäivälle oli omat sarakkeet eri liikunta-aktiviteeteille ja lisäksi sarakkeet iltamenoille ja yksi vapaa sarake. Tutkimuksen matka miellettiin ensisijaisesti hiihtomatkaksi, joten sen rooli on päiväkirjassa hallitseva, mutta haluttiin myös saada selville, mitä muita aktiviteetteja matkalle osallistujat harrastavat. Liikuntalajeiksi valittiin matkavastaavan ja muutaman veteraanimatkailijan kanssa keskusteluissa esiin nousseet suosituimmat ja todennäköisimmät liikuntalajit. Nämä olivat perinteinen hiihto, luisteluhiihto, laskettelu suksilla, laskettelu laudalla ja lumikenkäily. Iltamenojen vaihtoehdoiksi valittiin illanvietto Riemuliiterissä, pubissa, tanssiravintolassa tai ruokaravintolassa. Sarake ”Jokin muu, mikä?” liitettiin mukaan, jotta ennalta arvaamattomat vaihtoehdot tulisivat myös kirjatuiksi. Mallikaavake on nähtävissä liitteenä 2.

Latuhiihdon määrä pyydettiin antamaan kilometreinä, lasketteluun määrä tunteina, samoin lumikenkäilyn määrä. Iltamenojen kesto kysyttiin vain Riemuliiterin osalta, sillä sen katsottiin asettuvan lähemmäs liikuntasuorituksia kuin muiden iltamenojen, koska tiedettiin, että Riemuliiterissä tarjoilu oli hyvin vaatimatonta ja tanssiliikunta pääosassa perinteiseen tanssilavatyylisiin. Sarakkeen ”Jokin muu, mikä?” aktiviteettien määrän

ilmoittaminen jätettiin kirjaajan oman valinnan mukaan tehtäväksi. Kaikkien aktiviteettien kohdalla kysyttiin myös osallistuiko matkailija toimintaan yksin vai ryhmässä. Tällä haluttiin saada tietoa toiminnan sosiaalisesta luonteesta.

7.2 Kyselykaavake

7.2.1 Matkailijoiden taustoihin liittyvät kysymykset

Kyselykaavakkeen (LIITE 1) aluksi kysyttiin demografisia tekijöitä, joiden ajateltiin luonnehtivan matkailijaryhmän jäseniä. Näitä olivat sukupuoli, ikä ja koulutustausta. Liikuntataustaa ja nykyisiä liikuntatottumuksia kysyttiin, jotta saatiin käsitys matkailijoiden liikunnallisen harrastuksen merkityksellisyydestä elämän aikana. Haluttiin myös saada selville, miten lapsuuden liikuntatottumukset jatkuvat keski-iässä ja sen jälkeen tai aloittaako moni liikuntaharrastuksensa vasta myöhemmällä iällä. Liikuntataustaa varhaisvaiheilta kartoitettiin kysymällä harrastiko vastaaja liikuntaa alle 20 -vuotiaana säännöllisesti, kilpaurheiluna vai ei ollenkaan. Myös nykyisiä liikuntatottumuksia kartoitettiin kysymällä samat kysymykset tämän hetkisestä tilanteesta mutta lisäksi kysyttiin onko liikuntaharrastuksen tiheys 1–2 tai 3–4 kertaa viikossa vai useammin.

Hiihtoharrastuksen määrää ja laatua kysyttiin tarkemmin erikseen, olihan kyse etukäteisoletuksen mukaan hiihtomatkaista. Kysyttiin arviota talven aikana hiihdettyjen kilometrien määrästä jaotellen määrät seuraaviin luokkiin: en ollenkaan, alle 30 kilometriä, 30–60 kilometriä, 60–100 kilometriä, 100–200 kilometriä, 200–400 kilometriä, 400–600 kilometriä, 600–800 kilometriä, 800–1000 kilometriä ja yli 1000 kilometriä vuodessa. Luokkia otettiin mukaan varsin monta, mutta niiden avulla oletettiin saatavan tietoa muodostaako hiihtomatkan aikana hiihdetyt kilometrit varsin merkittävän osan koko vuoden hiihtomäärästä. Hiihtoharrastuksen lajia kysyttiin tarkemmin, sillä haluttiin tietää hiihtääkö matkailijat pääosin perinteistä maastohiihtoa vai luisteluhiihtoa ja onko laskettelu merkittävä osa matkailijoiden aktiviteettejä. Lasketteluun määrää kysyttiin vuotta kohden raja-arvoilla: en ollenkaan, 1–5 kertaa, 5–10 kertaa, yli 10 kertaa.

Liikuntaan liittyvän matkailukokemuksen määrää haluttiin selvittää kysymällä kuinka usein vastaaja on aikaisemmin osallistunut liikuntamatkalle ja kuinka usein nimenomaan nykyisen ryhmän matkalle. Taustatietona oli, että lähes sama porukka on käynyt Ylläksellä hiihtomatalla jo 13 kertaa. Liikuntamatkailukokemus jaettiin luokkiin 1–4 kertaa, 5–10 kertaa, yli 10 kertaa. Kysyttiin nimenomaan liikuntamatkojen määrää eikä vain hiihtomatkojen määrää, sillä haluttiin saada käsitys laajemmin matkailijoiden liikuntaharrastukseen liittyvästä matkailusta.

7.2.2 Matkustusmotiiveihin liittyvät kysymykset

Matkailijoiden matkailumotiiveja ja matkakohteeseen liittyviä asenteita ja toiveita selvitettiin pyytämällä vastaajia arvioimaan kaavakkeessa esitettyjen asioiden tärkeyttä neliportaisella asteikolla: ei ollenkaan tärkeä, jossain määrin tärkeä, tärkeä, erittäin tärkeä. Esitettyihin asioihin valittiin mukaan motiiviteorioissa esille tulleita tekijöitä pyrkien saamaan suhteellisen vähillä kysymyksillä viitteitä siitä, miten matkailijoiden motiivit vastaavat eri teorioissa esitettyjä teorioita ja matkailijatyyppejä. Kysymyksiä valittiin ja muokattiin hiihto- ja liikuntamatkailijan näkökulmasta.

Iso-Aholan mallin mukaan pyydettiin arvioimaan ”arjesta pakenemisen” merkitystä matkalle lähtemiseen. Sama tekijä on myös Cromptonin luokituksessa. Kysyttiin myös sisäisten palkkioiden merkitystä kysymyksillä ”halusta hakea omia rajoja”, ”kehittyä liikuntaharrastuksessa” ja ”nostaa peruskuntaa”. Sosiaalisten palkkioiden merkitystä arvioitiin kysymyksillä ”uusien ihmissuhteiden”, ”muilta saadun arvostuksen” ja ”tuttujen kanssa viihtymisen tärkeydestä”. ”Halu kehittyä liikuntaharrastuksessa” sopii myös McIntoshin ja Goeldnerin nelijaon statuksen ja arvostuksen hakemiseen harrastuksia syventämällä ja ehkä myös Cromptonin vastaavaan kohtaan statuksen kohottamisesta. ”Terveystieteiden ja virkistyneiden” ja ”huvien ja nautinnon” merkitystä arvioiva kysymys liittyy McIntoshin ja Goeldnerin fyysisten tekijöiden merkityksen korostamiseen matkailumotiivina.

”Uusien elämyksien ja kokemusten” merkitystä kysyttiin yleisesti ja erikseen ”Lapin luontoelämystä”. Elämyksellisyyden merkitys on ikään kuin rivien välistä luettavista monista malleista, mutta suoraan sitä ei useimmissa malleissa käyttämieni lähteiden mukaan mainita. Elämystä ei tällaisella hiihtomatalla kuitenkaan voi sivuuttaa.

Suhdetta luontoon tarkennettiin kysymyksellä ”luonnon alkuperäisyyden merkityksestä” ”Mahdollisuus toimia eri normien mukaan kuin kotona” on Cromptonin luokituksessa muodossa ”Pako sosiaalisesti hyväksyttävistä arkirooleista”. ”Matkalle lähdön vaivattomuuden” merkitystä arvioiva kysymys liittyy tämän tutkimuksen matkaan oleellisesti sen toistuvan luonteen mukaisesti. Vaikka tämä matka luonnehditaan omatoimiseksi ryhmämatkaksi, vaivattomuus sopii parhaiten Plogin matkailijatyypittelyn psykosentrikkojen ominaisuudeksi. Myös Krippendorfin mallin mukainen tasapainon hakeminen eri elämän alueiden välillä sopii taustaksi kaavakkeen arviointikysymyksille matkakohteeseen liittyviä lukuun ottamatta.

7.2.3 Matkakohteeseen liittyvät kysymykset

Matkakohteen vetovoimatekijöiden tärkeyttä pyydettiin arvioimaan kysymyksillä ”hyvien hiihtomahdollisuuksien”, ”hyvien laskettelu mahdollisuuksien”, ”hauskojen iltamenojen”, ”ravintola- ja ostospaikkojen”, ”majoituksen korkean tason”, ja kohteen ”tuttuuden” tärkeydestä. Lopuksi kysyttiin avoimilla kysymyksillä matkailijoiden ”odotuksia matkan suhteen” ja ”niiden toteutumista” sekä ”toiveita tuleville matkoille”.

7.3 Menetelmät

Tämä tutkimus on pääosin kvantitatiivinen, ainoastaan kolmea viimeistä avointa kysymystä arvioitiin kvalitatiivisin menetelmin. Kvantitatiiviset menetelmät perustuvat mittaamiseen, jossa mittayksikkö voi ilmiön luonteen mukaan vaihdella. Se voi olla ihmistä kuvaava ominaisuus, sana, vaikutuksen aste tai mikä muu tahansa soveltuva yksikkö, jonka avulla tarkastelun kohteena oleva ilmiö saadaan numeeriseen hallintaan. Tutkimuksen kohteena oleva ilmiö tulee selväksi, jos se voidaan esittää kysymyksen muodossa. Tällöin tutkimus ymmärretään keinoksi saada vastaus esitettyyn kysymykseen. (Erätuuli, Leino ja Yli-Luoma 1994, 10–11.)

Motiiveja ja asenteita arvioivat kysymykset neliportaisine vastausvalintavaihtoehtoineen muokattiin Likertin viisiportaisen vastausvaihtoehtojärjestelmän pohjalta, jättämällä vaihtoehto en osaa sanoa pois, koska haluttiin saada vastaajat

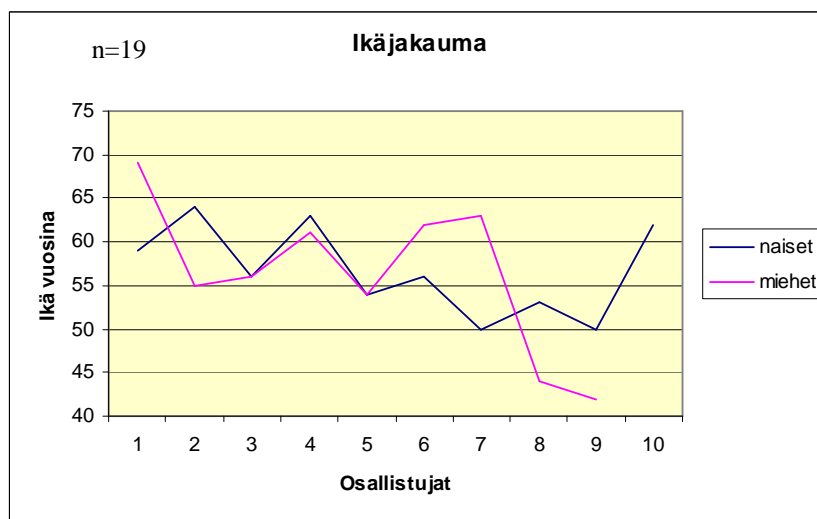
ottamaan asiaan kantaa ja hieman pohtimaan valintaansa. Tätä valintaa tukee se, että matkailijat olivat ennalta tiedetty, matkailijana kokenut ja sanavalmis joukko. Likert -järjestelmää käytetään varsinkin asenne-, motivaatio- yms. mittareissa, jossa koehenkilö itse arvioi omaa käsitystään tai mielipidettään väitteen tai kysymyksen sisällöstä (Metsämuuronen 2000, 47.) Likert -asteikot ilmaisevat asian esiintymisen paljouden, tärkeyden, esiintymistiheyden tai henkilön tyytyväisyyden. Ne voivat myös ilmaista vastaajan samaa mieltä tai eri mieltä oloa. Vastausvaihtoehdoissa käytetään termejä, jotka vastaavat esitettyyn kysymykseen. (Krause & Kiikkala 1996, 115.)

Avoimien kysymyksiä arvioinnissa käytettiin kvalitatiivista menetelmää. Kvalitatiivisuutta käytetään puolistrukturoiduissa ja tarkentavissa avoimissa kysymyksissä (Vehviläinen & Julkunen 1997, 226). Aineiston luokitteluun ja käsittelyyn käytettiin Excel-tilukkolaskentaohjelmaa, jonka avulla laadittiin myös pylväsdiagrammit. Demografisista tiedoista, liikuntatottumus- ja liikuntamatkailukokemuksista sekä motiiveja ja asenteita selvittävistä kysymyksistä laskettiin keskiarvot ja mediaanit (keskimmäinen luku) tulosten vertailun helpottamiseksi. Avoimia kysymyksiä käsiteltiin yksilöllisesti pyrkien luomaan niistä vertailukelpoisia luokkia.

8 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

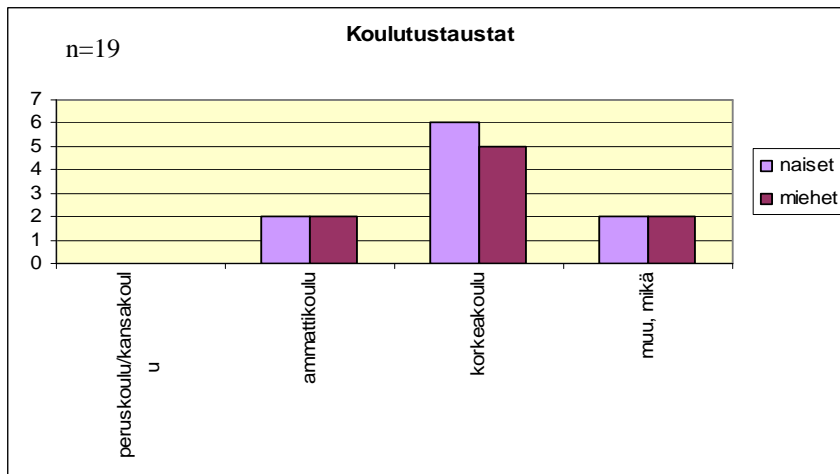
8.1 Taustatekijät

Tutkimukseen osallistuneesta 19 hengen ryhmästä oli naisia 10 ja miehiä 9. Sukupuolijakauma oli siis varsin tasainen ja tämä on myös havaittavissa alla olevasta taulukosta 1. Naisista vanhin oli 64-vuotias ja nuorin 50-vuotias keskiarvon asettuessa 56,7 vuoden kohdalle ja mediaanin 56 vuoden kohdalle, joten ikähajonta oli varsin tasainen vanhimman ja nuorimman välillä. Miehistä vanhin oli 69-vuotias ja nuorin 42-vuotias, keskiarvon asettuessa 56,2 vuoden kohdalle ja mediaanin 56 vuoden kohdalle, joten miestenkin ikähajonta asettui tasaisesti vanhimman ja nuorimman iän väliin. Naisten ja miesten keskiarvot ja mediaanit olivat lähes samat, joskin miesten ikähajonta oli suurempi.

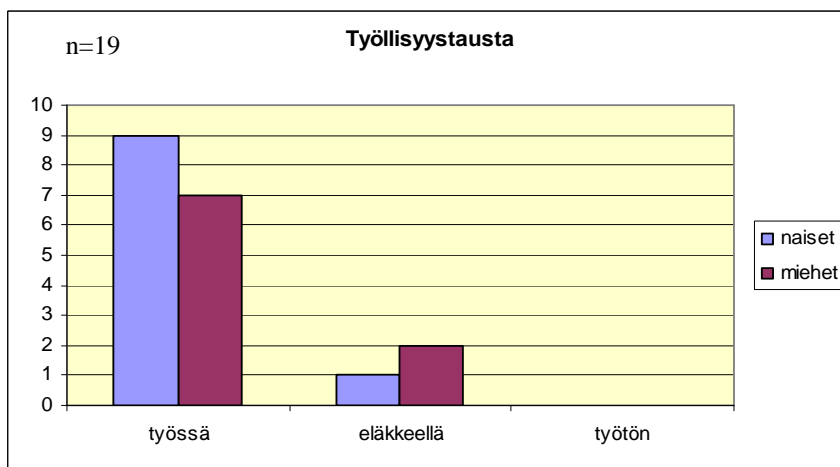
TAULUKKO 1. Matkailijoiden ikäjakauma.

Naisista ja miehistä oli molemmista kaksi käynyt ammattikoulun, korkeakoulutausta oli naisista viidellä ja miehistä neljällä. Kohdan ”muu koulutus” oli valinnut miehistä kaksi ja naisista myös kaksi lisäten selvitykseksi ennen AMK:n kehittymistä olleista kouluista terveydenhuolto-oppilaitoksen (sairaanhoitajakoulutus/2) ja teknillisen koulun ja teknillisen opiston miehistä kaksi. Nykyisin näistä on kehittynyt ammattikorkeakouluja, joten voidaan sanoa, että korkeakoulutausta oli vallitseva sekä naisilla että miehillä kun 19 matkailijasta oli korkeakoulutaustaisia 15. Taulukosta 2 selviää matkailijoiden koulutustaustat eriteltyinä miesten ja naisten kesken.

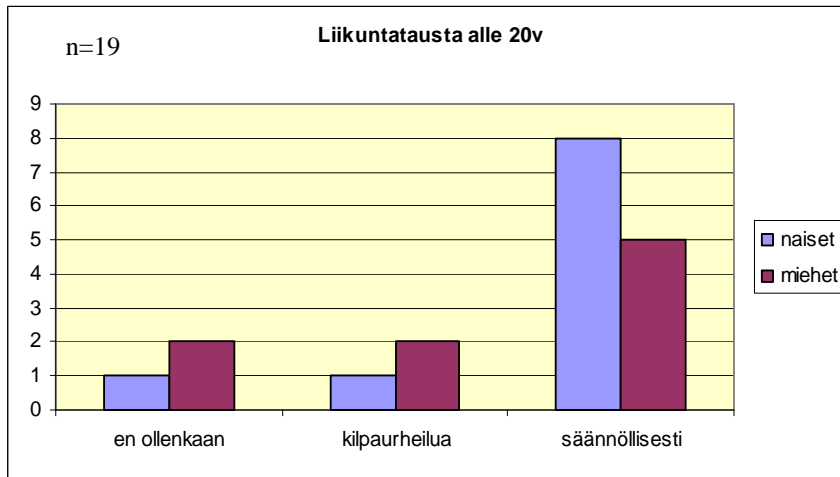
TAULUKKO 2. Matkailijoiden koulutustaustat.

Työssäkäyviä oli naisista yhdeksän ja miehistä seitsemän, eläkkeellä olevia oli naisista yksi ja miehistä kaksi, työttömiä ei joukossa ollut. Yksi miehistä oli osa-aika-eläkkeellä, mutta hänet laskettiin työssäkäyväksi. Työtilanteenkin suhteen naiset ja miehet olivat varsin homogeenisia ja tämä näkyy myös taulukossa 3.

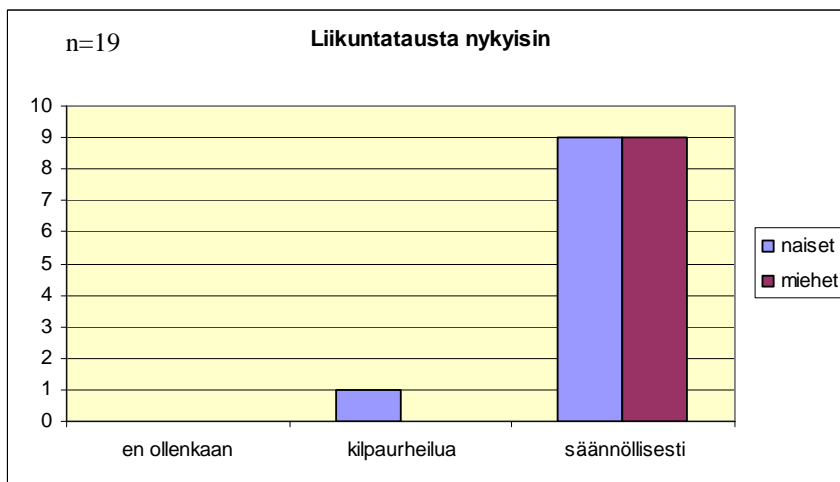
TAULUKKO 3. Matkailijoiden työllisyystausta.

Alle 20-vuotiaana liikuntaa ei ollut harrastanut lainkaan yksi nainen ja kaksi miestä, säännöllistä liikuntaa tai kilpaurheilua sen sijaan oli harrastanut yhteensä kuusitoista eli kahdeksan naista ja viisi miestä sekä kilpaurheilua yksi nainen ja kaksi miestä. Liikunta oli siis jo nuoruudessa porukan tavallinen harrastus, mikä selittää tämän keski-ikäisen matkailijajoukon vuosittaista aktiivista liikuntamatkailua. Toisaalta mukana on myös muutama matkailija, jotka ovat aloittaneet liikuntaharrastuksensa vasta aikuisiässä. Tarkemmin tutkimukseen osallistuneiden liikunnallisuutta alle 20-vuotiaana kuvaa taulukko 4.

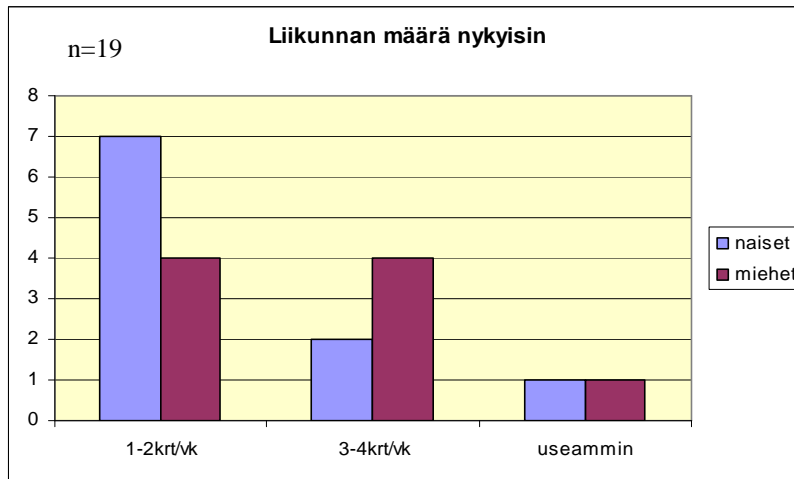

TAULUKKO 4. Matkailijoiden liikuntatausta alle 20v.

Nykyisin liikuntaa harrastaa säännöllisesti sekä naisista että miehistä yhdeksän eli yhteensä kahdeksantoista, kilpaurheilua harrastaa vain yksi naishenkilö. Liikunnan tiheys oli 1–2 kertaa viikossa naisista seitsemällä ja miehistä kymmenellä, 3–4 kertaa viikossa naisista kahdella ja miehistä neljällä, tätä useammin yhdellä naisella ja yhdellä miehellä. Koko joukko siis on aktiivisia liikunnanharrastajia myös muulloin kuin hiihtomatkalaisina. Hiihtomatka on siis muun liikunnan jatke. Nykyinen liikunnan harrastuneisuus näkyy taulukosta 5 ja nykyinen liikunnan tiheys viikossa taulukosta 6.

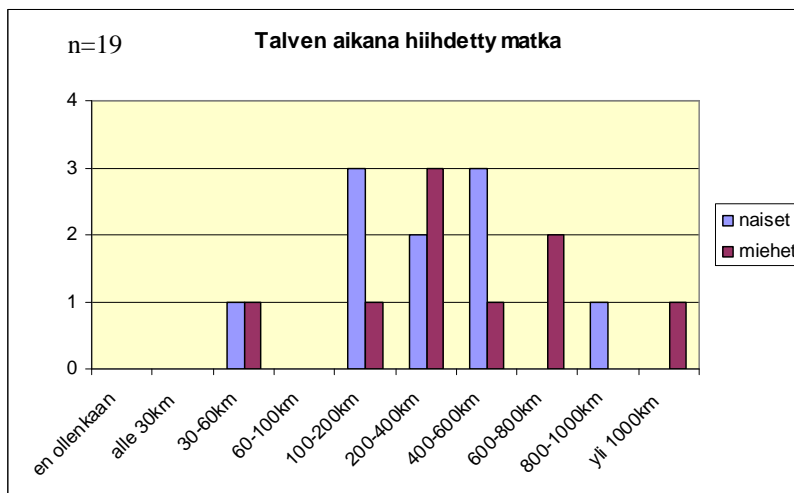

TAULUKKO 5. Matkailijoiden nykyinen liikuntatausta.

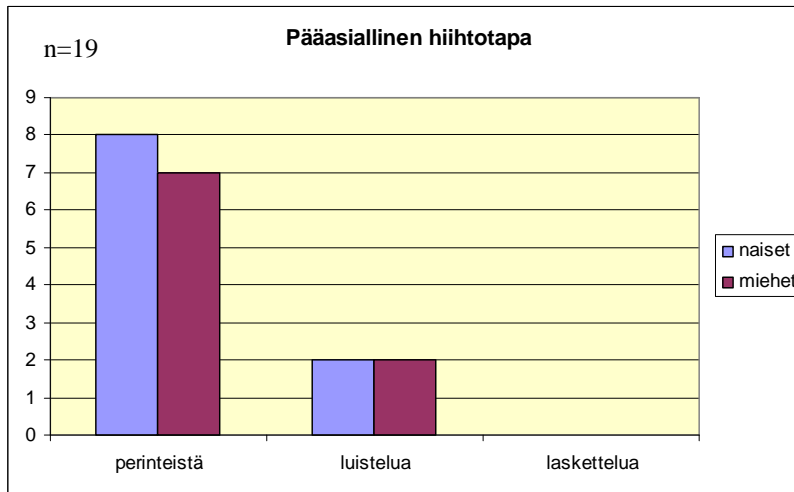

TAULUKKO 6. Liikunnan määrä/tiheys viikossa.

Vuosittaisia hiihtomääriä kysyttäessä selvisi, että 30–60 kilometriä hiihti yksi nainen ja yksi mies, 100–200 kilometriä kolme naista ja yksi mies, 200–400 kilometriä kaksi naista ja kolme miestä, 400–600 kilometriä kolme naista ja yksi mies, 600–800 kaksi miestä, 800–1000 kilometriä yksi nainen ja yli 1000 kilometriä yksi mies. Perinteistä maastohiihtoa hiihti pääasiallisena lajinaan kahdeksan naista ja seitsemän miestä ja luisteluhiihtoa pääasiallisena lajinaan kaksi naista ja kaksi miestä. Taulukko 7 osoittaa koko talven aikana hiihdetyt määrät ja taulukko 8 pääasiallisen hiihtotavan.

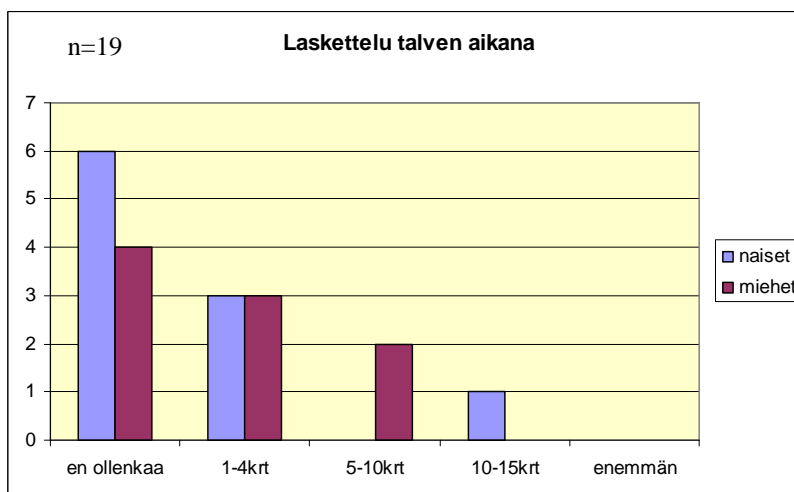
TAULUKKO 7. Talven aikana hiihdetty matka.

TAULUKKO 8. Pääasiallinen hiihtotapa.

Kuten taulukko 8 esittää, perinteinen maastohiihto oli siis viidentoista päälaji eli selkeästi suosituin hiihtotapa. Vuodessa hiihdettyjen kilometrien määrä vaihteli suuresti useimpien matkailijoiden hiihtomäärien asettuessa tasaisesti välille 100–600 kilometriä. Yksi nainen ja yksi mies hiihtivät selvästi muita enemmän eli nainen yli 800 kilometriä ja mies yli 1000 kilometriä. Samoin yksi nainen ja yksi mies hiihtivät selvästi muita vähemmän eli alle 60 kilometriä vuodessa.

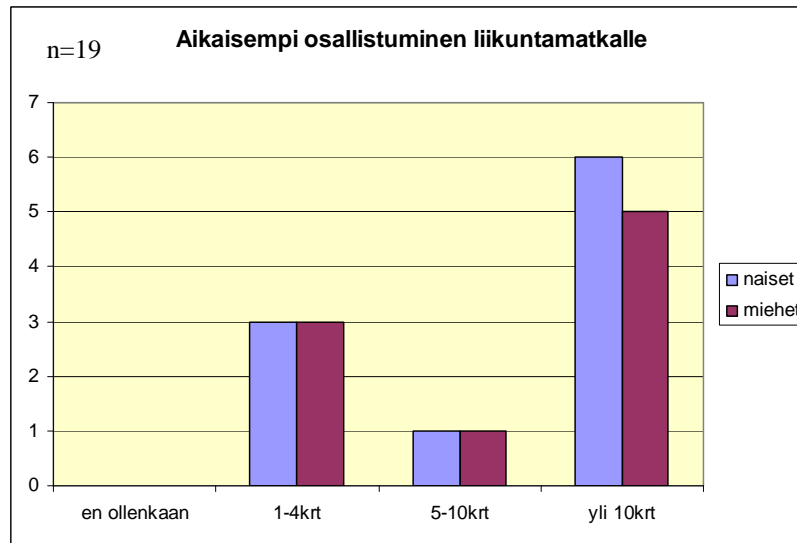
Kuusi naista ja neljä miestä ei harrastanut laskettelua ollenkaan, 1–4 kertaa vuodessa kolme naista ja kolme miestä, 5–10 kertaa kaksi miestä ja 10–15 kertaa yksi nainen, enempää ei ollut laskettelukertoja kenelläkään eikä kenenkään ensisijainen laji ollut laskettelu. Noin puolet porukasta ei siis lasketellut ollenkaan ja yksi nainen oli selvästi muita aktiivisempi lasketteliija, kuten alla oleva taulukko 9 osoittaa.

TAULUKKO 9. Laskettelu talven aikana.

8.2 Liikuntamatkailukokemus

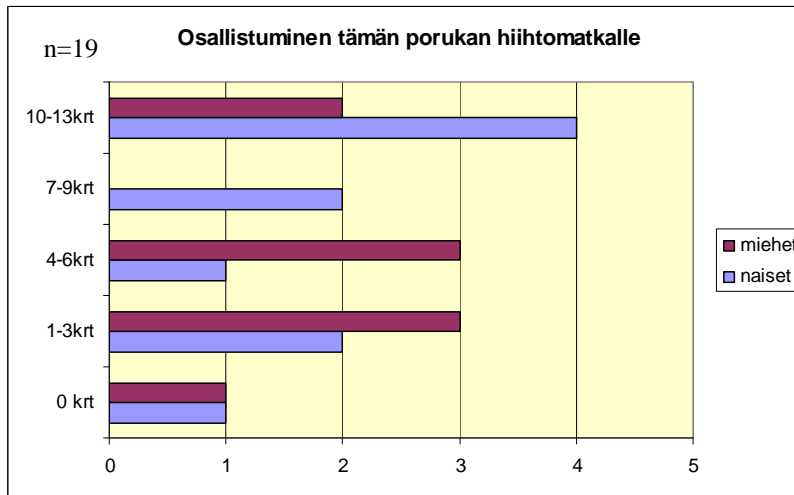
Aikaisemmin liikuntamatkalle 1–4 kertaa oli osallistunut kolme naista ja kolme miestä, 5–10 kertaa yksi nainen ja yksi mies, yli 10 kertaa kuusi naista ja viisi miestä. Yli puolet oli siis osallistunut liikuntamatkoille yli 10 kertaa, eikä kukaan ollut ensimmäisellä liikuntamatkallaan tutkitulla matkalla. Taulukko 10 selvittää matkailijoiden aikaisempaa liikuntamatkalle osallistumista.

TAULUKKO 10. Aikaisempi osallistuminen liikuntamatkalle.

Tämän porukan matkalle oli aikaisemmin osallistunut yksi nainen 13 kertaa, yksi nainen 12 kertaa ja yksi ilmoitti ”yli kymmenen kertaa” ja yksi kymmenen kertaa, kaksi naista oli osallistunut kahdeksan kertaa, yksi neljä kertaa ja kaksi yhden kerran. Mukana oli myös yksi ensikertalainen. Miehistä yksi oli osallistunut 13 kertaa, yksi kymmenen kertaa ja yksi kuusi kertaa, yksi viisi kertaa, yksi neljä kertaa ja yksi kaksi kertaa. Kaksi miehistä oli osallistunut yhden kerran ja yksi oli ensikertalainen.

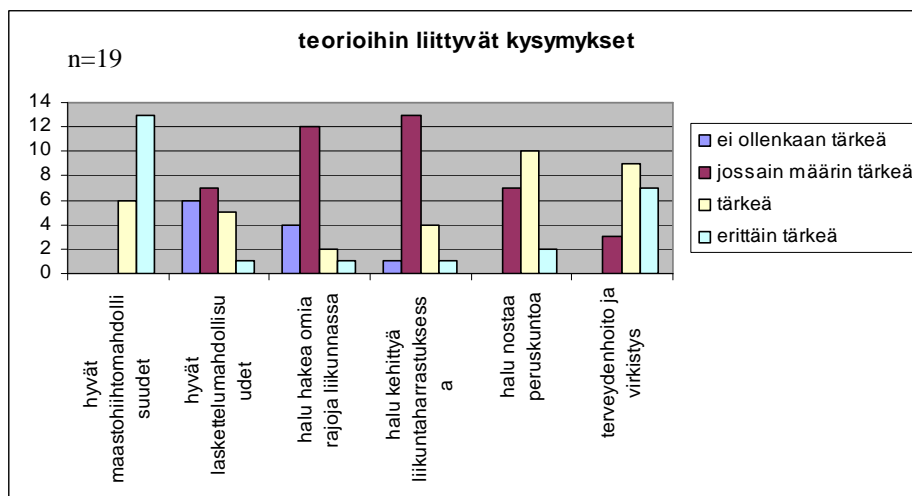
Naisten osallistumisien keskiarvo oli 6,8 kertaa ja mediaani 8 kertaa. Miesten keskiarvo 4,6 kertaa ja mediaani 4 kertaa. Naisten joukossa oli siis enemmän uskollisia tälle matkalle osallistujia, yksi oli osallistunut jokaiselle matkalle. Miesten joukossa oli myös yksi jokaiselle matkalle osallistunut, mutta useita, jotka olivat osallistuneet selvästi vähempiä kertoja. Kuitenkin mukana oli vain yksi ensikertalainen mies ja nainen. Pääosalla matkalaisia oli siis lukuisia aikaisempia kokemuksia yhteisistä matkoista saman porukan kanssa, kuten taulukosta 11 on havaittavissa.

TAULUKKO 11. Osallistuminen tämän porukan hiihtomatalle.

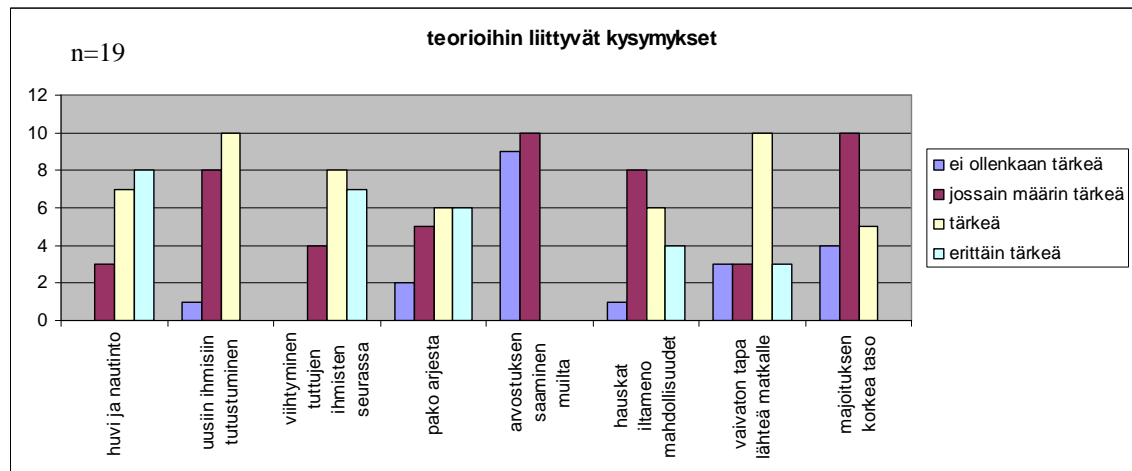
8.3 Kohteeseen liittyvien ominaisuuksien merkitys matkailijalle

Hyviä maastohiihtomahdollisuuksia piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä koko matkailijajoukko. Hyviä laskettelumahdollisuuksia piti tärkeänä ja erittäin tärkeänä selvästi vähäisempi joukko ja osalle niillä ei ollut merkitystä ollenkaan. Jossain määrin tärkeinä niitä piti seitsemän henkeä. Matkakohteen valinnassa siis hyvillä maastohiihtomahdollisuuksilla oli keskeinen merkitys, mutta hyvät laskettelumahdollisuudet ilmeisesti ovat tukeneet kohteen valintaa. Näistä molemmista antaa lisäselvyyttä alla oleva taulukko 12.

TAULUKKO 12. Teorioihin liittyvät kysymykset.

Matkakohteen tuttuus ei yllättäen ollutkaan niin tärkeä kuin oletettiin, onhan ryhmä tehnyt jo 13 matkaa samaan kohteeseen. Kolmentoista mielestä tuttuus ei ole ollenkaan tärkeä tai vain jokseenkin tärkeä. Tärkeänä tai erittäin tärkeänä tuttuutta piti vain kuusi henkeä. Ostospaikkojen ja ravintoloiden runsautta ei pidetty erityisen tärkeänä, sillä vain yksi valitsi vaihtoehdon tärkeä ja kahdeksantoista valitsi vaihtoehdon ei ollenkaan tärkeä (8) tai jossain määrin tärkeä (10). Ristiriidassa tämän tuloksen kanssa on se, että hauskoja iltamenomahdollisuuksia piti tärkeänä kuusi ja erittäin tärkeänä neljä, yhteensä kymmenen henkilöä ja jokseenkin tärkeänä kahdeksan henkilöä eikä kukaan valinnut vaihtoehtoa ei ollenkaan tärkeä. Tämän ristiriidan syytä on vaikea arvioida. On mahdollista, että kysymys hauskoista iltamenoista miellettiin eri asiaksi kuin esimerkiksi ravintoloihin menoksi. Kysymyksiä olisi ehkä pitänyt selventää ja tarkentaa tältä osin.

TAULUKKO 13. Teorioihin liittyvät kysymykset.

Matkalle lähdön vaivattomuutta piti tärkeänä (10) tai erittäin tärkeänä (3) yhteensä kolmetoista ja jossain määrin tärkeänä lisäksi kolme (taulukko 13). Ei ollenkaan tärkeänä samoin kolme. Vaivattomuus nousee siis huomattavan tärkeäksi motiiviksi.

Majoituksen korkeaa tasoa ei kukaan pitänyt erittäin tärkeänä, mutta tärkeänä kyllä viisi henkilöä ja jossain määrin tärkeänä kymmenen, neljän mielestä se ei ollut ollenkaan tärkeä. Porukka majoittui tavallisiin hirsimökkeihin, joihin jokaiseen mahtui neljästä viiteen henkeä. Taso voi kuvata vaatimattomaksi. Osa nukkui avoimella matalalla parvella (160 cm korkea), osa alakerran makuuhuoneessa, joten majoituskokemus ei ollut aivan samanlainen kaikilla. Ehkä viikon parvella nukkuneet saattoivat alkaa toivoa korkeatasoisempaa majoitusta ja siksi korostivat majoituksen tärkeyttä.

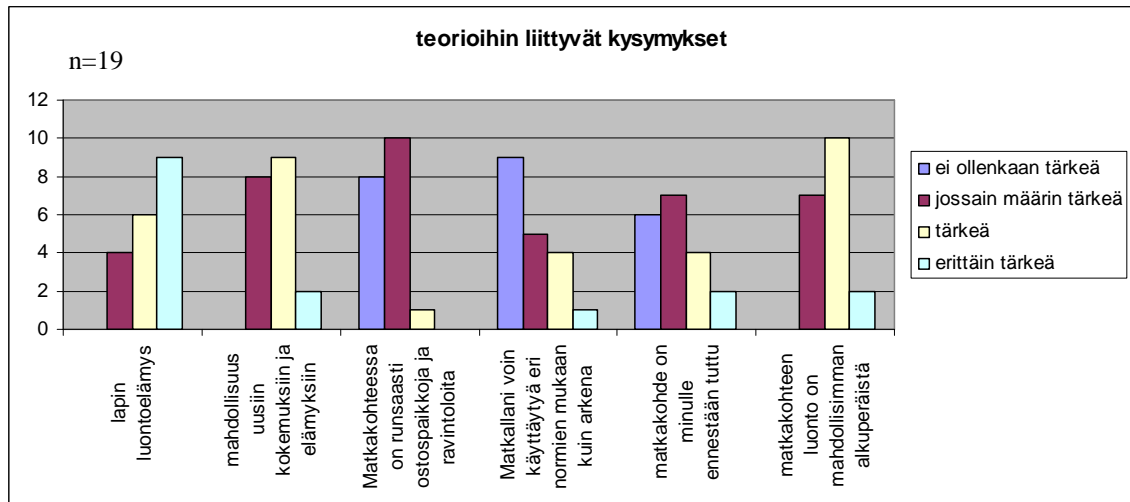
8.4 Matkailumotiiveja arvioivien kysymyksien vastaukset

Matkailijoista suurin osa ei pitänyt ehdottoman tärkeänä syynä matkalleen haluaan hakea omia rajojaan. Kuusitoista valitsi vaihtoehdot: ei ollenkaan tärkeä (4) tai jossain määrin tärkeä (12). Ainoastaan yksi matkailija piti asiaa erittäin tärkeänä ja kaksi tärkeänä. Kuitenkin merkitystä asialle antoi siis yhteensä viisitoista. Halua kehittyä liikuntaharrastuksessa piti jokseenkin tärkeänä kolmesta ja tärkeänä neljä, erittäin tärkeänä vain yksi ja ei yhtään tärkeänä myös yksi. Halu nostaa peruskuntoa on selvästi matkailijoille merkityksellinen, sillä seitsemäntoista valitsi vaihtoehdon jossain määrin tärkeä (7) tai tärkeä (10). Liikunnalliset tavoitteet ja kunnon kohottamisen tavoitteet siis ovat selvästi matkailijoiden mielessä, mutta he eivät halua niitä voimakkaasti korostaa.

Uusiin ihmisiin tutustuminen tuntuu varsin merkitykselliseltä motiivilta tutkitulla joukolla, sillä kahdeksantoista piti sitä jossain määrin tärkeänä (8) tai tärkeänä (10). Toisaalta kaikki pitivät viihtymistä tuttujen seurassa merkityksellisenä, sillä kukaan ei valinnut kohtaa ei ollenkaan tärkeä, vaan vastaukset jakautuivat kohtiin jossain määrin tärkeä (4), tärkeä (8) ja erittäin tärkeä (7). Sosiaaliset palkinnot siis ovat selvästi merkityksellisiä matkailumotiiveja tälle porukalle. Arvostuksen saaminen muilta ei ollut kuitenkaan ollenkaan tärkeä yhdeksälle, mutta kymmenelle jossain määrin tärkeä. Näin suoraan kysymykseen vastaaminen vaati ehkä melkoisesti itsetuntemusta ja vastauksien luotettavuus voi olla tältä osin olla epävarma. Tässä kysymyksessä olisi ehkä tarvittu viidettä kohtaa: en osaa sanoa.

Pakoa arjesta vastaajat pitivät selvästi yhtenä matkailumotiivinaan sillä seitsemäntoista piti sitä jokseenkin tärkeänä (5), tärkeänä (6) tai erittäin tärkeänä (6). Terveystieteiden ja virkistys koettiin myös varsin tärkeiksi motiiveiksi, sillä kuusitoista piti sitä tärkeänä (9) tai erittäin tärkeänä (7). Kolme vain jossain määrin tärkeänä eikä kukaan täysin merkityksettömänä. Matkailijaryhmän korkeahko keski-ikä osaltaan selittää terveydellisten seikkojen arvostuksen. Huvia ja nautintoa arvostivat kaikki, sillä peräti viisitoista (15) piti sitä tärkeänä (7) tai erittäin tärkeänä (8) ja kolme jossain määrin tärkeänä. Mahdollisuutta uusiin elämyksiin ja kokemuksiin arvostettiin myös, sillä kaikki yhdeksäntoista valitsivat sille merkitystä antavan kohdan, kahdeksan (8) jossain määrin tärkeä, yhdeksän (9) tärkeä ja kaksi (2) erittäin tärkeä.

Vielä korkeammalle nousi arvostuksessa Lapin luontoelämys, sillä kaikki pitivät sitä merkityksellisenä, yhdeksän (9) erittäin tärkeänä, kuusi (6) tärkeänä ja neljä (4) jossain määrin tärkeänä. Elämys on ollut paljon esillä matkailukirjallisuudessa ja siis tämänkin tutkimuksen mukaan erittäin oleellinen asia matkailussa.

TAULUKKO 14. Teorioihin liittyvät kysymykset.

Mahdollisuutta käyttäytyä matkalla eri normien mukaan kuin arkena ei pidetty kovinkaan tärkeänä, sillä peräti neljatoista ei pitänyt sitä ollenkaan tärkeänä (9) tai jossain määrin tärkeänä (5). Neljä piti sitä tärkeänä ja vain yksi erittäin tärkeänä. Ehkä vastausten jakaumaa selittää se, että valtaosa matkailijoista tunsi toisensa jo useamman vuoden takaa ja suuri osa myös toistensa arkiminät. Korkeahko keski-ikä saattaa myös vähentää rajojen rikkomisen tarvetta.

Matkakohteen luonnon alkuperäisyyttä arvostettiin matkailijoiden joukossa huomattavan paljon. Peräti kaksitoista piti sitä tärkeänä (10) tai erittäin tärkeänä (2) ja jossain määrin tärkeänä vielä seitsemän. Kenellekään luonnon alkuperäisyys ei ollut merkitykseton. Taulukko 14 kuvaa vielä selkeämmin, miten vastaukset jaoutuivat eri tärkeysasteen mukaan.

8.5 Matkailijaprofiilit tässä tutkimuksessa

Tässä tutkimuksessa nousi selvästi esiin Iso-Aholan mallin mukaiset matkailumotiivit. Vastauksissa nousivat esiin varsin voimakkaasti motiivit ”pako arjesta”, ”sisäisten palkkioiden” tavoittelu lähinnä liikunnallisina tavoitteina, ”sosiaalisten palkkioiden” saanti uusiin ihmisiin tutustumisen toiveena ja tuttujen kanssa viihtymisenä ja myös jossain määrin arvostuksen saamisen toiveet osalla matkailijoista.

McIntoshin ja Goeldnerin nelijaon motiiveja löytyi myös matkailijoiden vastauksista useita: esimerkiksi ”fyysisten tekijöiden” motiiveja, kuten liikunnallisten tavoitteiden ja kunnonnostamisen tavoittelu sekä terveydenhoidon ja virkistymisen sekä huvittelun ja nautinnon tavoittelu; ”ihmisten välisten tekijöiden” motiiveja, kuten uusiin ihmisiin tutustumisen ja tuttujen kanssa viihtymisen toive, myös nelijaossa tässä yhteydessä esitetty arjen ihmissuhteista ja työympäristöstä pako motiivina tulee esiin matkailijajoukon vastauksissa. McIntoshin motiiveista jäivät puuttumaan tällä matkalla kulttuurilliset tekijät ja statustekijät, joista viimeksi mainittuun kylläkin luetaan tässä mallissa harrastuksen kehittäminen, mitä myös ryhmässä tärkeäksi motiiviksi noussut liikuntaharrastuksen kehittäminen on.

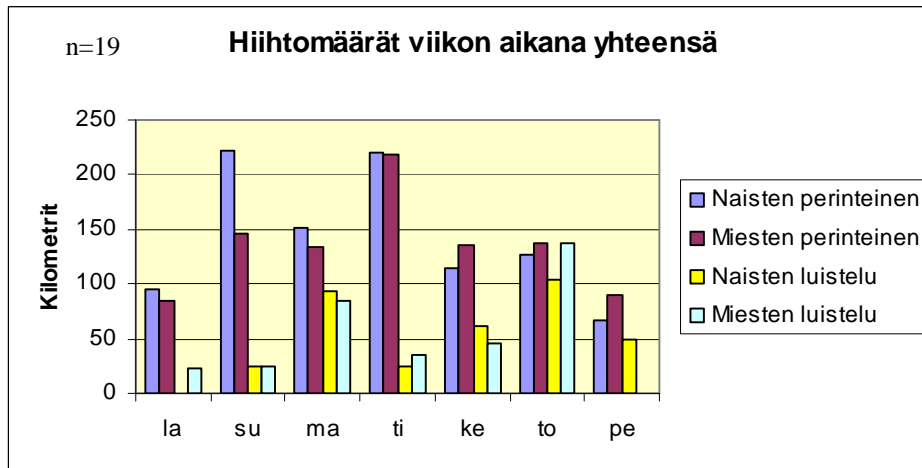
Cromptonin esittämistä motiiveista tuli ryhmän vastauksissa esiin selvästi ”pako arjesta” myönteisenä vastauksena suoraan kysymykseen ja ”sosiaalisen kanssakäymisen lisääminen”, mikä ilmeni haluna tutustua uusiin ihmisiin ja viihtyä tutussa porukassa. Rentoutuminen tuli esiin suoraan lähinnä matkaodotuksia kartoittavassa kysymyksessä muodossa ”olla lomalla”, mutta myös epäsuorasti ”mukavaa yhdessäoloa” -tyyppisissä vastauksissa, joita oli useita. Motiivi ”pako sosiaalisesti hyväksyttävistä arkirooleista” oli löydettävissä vain puolelta matkailijoita myönteisenä vastauksena kysymykseen eri normien mukaan käyttäytymisen mahdollisuuden tärkeydestä. Tutkimuksen kysymykseen ei kuitenkaan liittynyt selvää ”pahennuksen herättämisen” mahdollisuutta, mikä Cromptonilla on luokituksessaan (University of Connecticut; Albanese & Boedeker 2003, 108–109), joten sen vastaavuus Cromptonin luokituksen kohtaa on vain osittainen. Motiivit ”perhesiteiden tiivistäminen” ja ”statuksen kohottaminen” sekä ”itsetutkiskelu ja -arviointi” eivät tulleet vastauksissa mitenkään esille. Ensin mainittu ei ollut mahdollinen matkan luonteen takia. Kyse oli ryhmämatkasta, jolla tosin oli mukana muutamia pariskuntia, mutta koska majoitus oli ryhmämuotoista yhteismajoitusta, ei pariskunnille juurikaan jäänyt omaa erillistä aikaa.

Krippendorfin mallin mukaisista tasapainoalueista tällä matkalla voidaan todeta tasapainoa etsityn seuraavilla alueilla: työ–lepo, työ–harrastus, harrastukset–perhe, yksityisyys–sosiaalisuus, vaihtelunhalu–pysyvyyden tarve. Alueet työura–perhe ja seikkailunhalu–turvallisuuden tarve eivät nousseet vastauksissa esille.

Ploginin persoonallisuuteen liittyvistä matkailijatyypeistä tutkimusryhmän matkailijat asettuvat parhaiten midsentrikkojen alueelle, sillä piirteitä löytyy sekä psykosentrikoista että allosentrikoista. Psykosentrikkojen piirteitä on hakeutumine tutun porukan matkalle ja ryhmän selkeä arvostus matkalle lähdön vaivattomuudesta. Toisaalta allosentrikkojen piirteitä on aktiivinen liikunnan harrastaminen matkan aikana ja matkan lopullisten aktiviteettimääristä liitännäisohjelmista päättäminen vasta matkan aikana. Myös tyytyminen kohtuulliseen ja vaatimattomaankin varuste- ja palvelutasoon on allosentrikkojen piirteitä ryhmäläisillä.

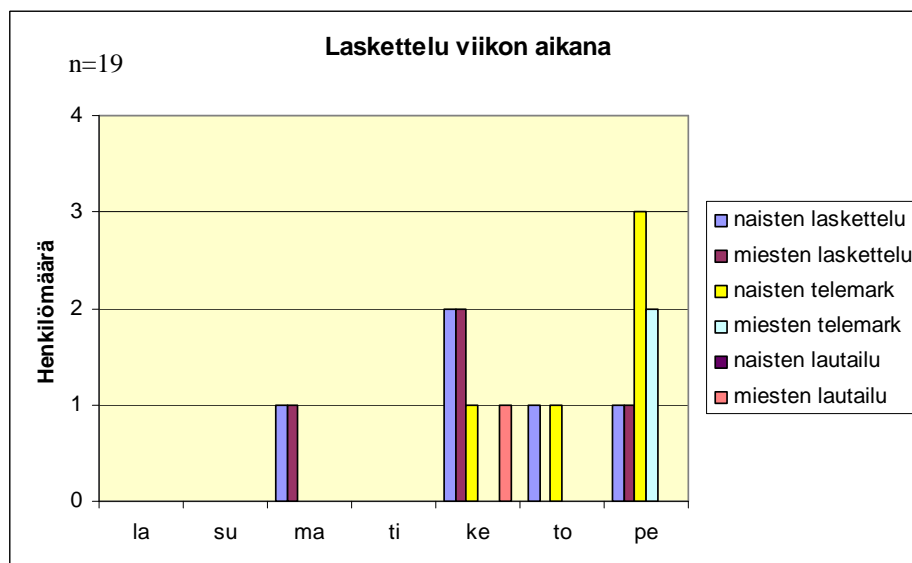
8.6 Liikunta-aktiviteetit

Naiset hiihtivät viikon aikana yhteensä 1377 kilometriä. Keskiarvo naista kohden oli 137,5 kilometriä ja mediaani samoin 137,5 kilometriä. Vähiten hiihtäneelle naiselle tuli kilometrejä 93 viikon aikana ja eniten hiihtäneelle 193,5 kilometriä. Kokonaishiihtomäärästä oli perinteistä maastohiihtoa 1019 kilometriä ja luisteluhiihtoa 358,5 kilometriä. Ryhmässä hiihdettyjä kilometrejä kertyi 1191 ja yksin hiihdettyjä 186,5. Miehet hiihtivät viikon aikana yhteensä 1301 kilometriä, josta ryhmässä 800 kilometriä ja yksin 475 kilometriä. Keskiarvoksi tuli 144,5 kilometriä ja mediaaniksi 145 kilometriä. Vähiten hiihtänyt mies hiihti viikon aikana 26 kilometriä ja eniten hiihtänyt mies 220 kilometriä. Miesten kokonaishiihtomäärästä oli perinteistä maastohiihtoa 961 kilometriä ja luisteluhiihtoa 340 kilometriä. Vähiten hiihtänyt mies ei myöskään ollut merkinnyt hiihtikö ryhmässä vai yksin, joten hänen hiihtokilometrinsä on laskettu ainoastaan kokonaishiihtomäärään. Tämä aiheuttaa 26 kilometrin heiton verrattaessa miesten yksin ja ryhmässä hiihdettyjä kilometrejä miesten kokonaisuudessa hiihtämiin kilometreihin. Taulukossa 15 on esitettyä viikon aikana hiihdetyt kilometrit maastohiihdon osalta.

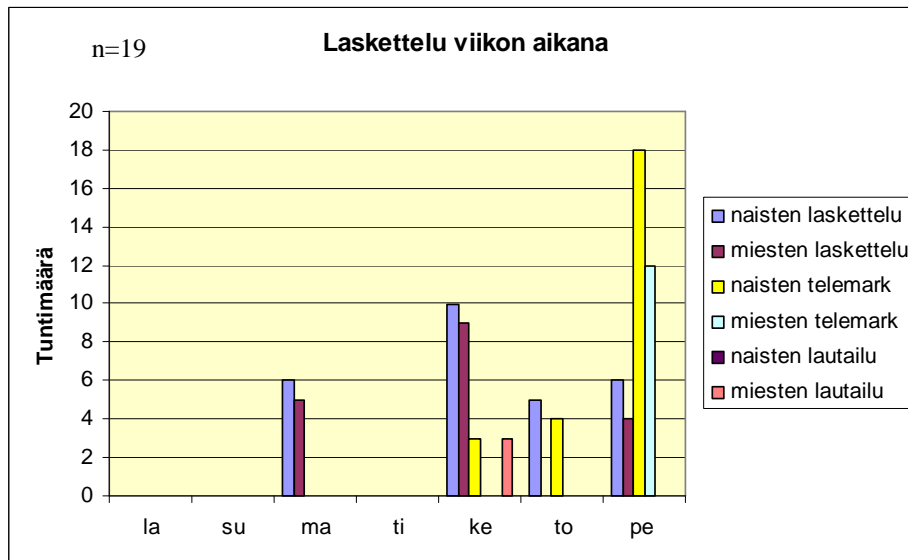

TAULUKKO 15. Maastohiihdon määrä lomaviikon ajalta.

Naiset laskettelivat viikon aikana yhteensä 52 tuntia, joka jakaantui kuudelle hengelle. Tästä oli telemark-laskettelu osuus 31 tuntia, mitä tuntimäärää selittää matkan aikana toteutettu telemark-hiihdon yhteinen kokeilu halukkaille. Kukaan naisista ei lumilautailut. Vähiten lasketellut lasketeli 4 tuntia ja eniten 22 tuntia. Miehet laskettelivat suksilla yhteensä 30 tuntia, vähiten lasketellut 5 tuntia ja eniten 13 tuntia. Lasketteluun suksilla osallistui neljä miestä. Tästä telemark-laskettelu osuus oli 12 tuntia, mikä liittyi aikaisemmin mainittuun yhteiseen kokeilumahdollisuuteen. Yksi mies lumilautaili kolme tuntia viikon aikana. Taulukko 16 ja 17 selkeyttävät laskettelijoiden määrää sekä lasketteluun käytettyä aikaa.

TAULUKKO 16. Laskettelijoiden määrä viikon aikana.

TAULUKKO 17. Laskettelun määrä tunneissa viikon aikana.

Miesten ja naisten viikon hiihtomäärät olivat siis kokonaisuutena lähellä toisiaan, mutta naisten joukossa hiihtomäärien keskinäiset erot olivat pienemmät. Ero eniten hiihtäneen ja vähiten hiihtäneen välillä oli miesten joukossa selvästi suurempi. Molemmat ääripäät siis löytyivät miesten joukosta. Keskiarvot ja mediaanit olivat keskenään lähes samoja sekä naisilla, että miehillä, joten viikon hiihtomäärät jakoutuivat tasaisesti vähiten ja eniten hiihtäneen välille. Mukana oli siis monentasoisia hiihtäjiä. Myös maastohiihdon ja lasketteluun suhde oli varsin samanlainen naisilla ja miehillä; kokonaisuutena lasketteluun määrä oli huomattavan vähäinen, miehillä yhdeksän prosenttia hiihtopäivistä oli laskettelupäiviä ja naisilla 14,2 prosenttia. Perinteistä maastohiihtoa harrastivat yhtä miestä lukuun ottamatta kaikki. Luisteluhiihtoa hiihti miehistä kolme ja naisista neljä. Kaikista seitsemästä luistelijasta neljällä luistelutyylillä hiihdettyjen kilometrien määrä oli moninkertainen verrattuna perinteisellä tyylillä hiihdettyyn määrään. Pisin päivittäinen hiihtomatka tehtiin luistelutyylillä (72 km). Tässä joukossa oli siis muutama luistelutyylin vahva suosija, mutta ylivoimainen enemmistö harrasti mieluummin perinteistä latuhiihtoa.

Pisimmät päivämatkat ajoittuivat selvästi hiihtoviikon keskivaiheille, alku- ja loppupäässä oli huomattavasti lyhyempiä matkoja. Myös laskettelupäivät kasaantuivat selvästi viikon puolivälin jälkeen. Tässä on todennäköisesti nähtävissä kunnan nousemista muutaman alkupäivän aikana ja taas tietynlaista väsymistä viikon loppua kohti, jolloin ollaan herkempiä vaihtamaan lajia tai vähentämään päivittäisiä kilometrejä.

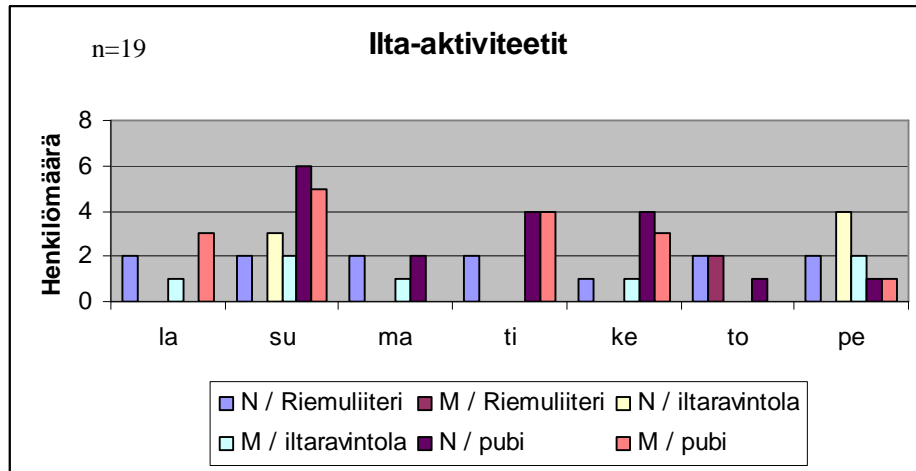
Miesten ja naisten välillä oli selvä ero siinä hiihdettiinkö ryhmässä vai yksin. Naisten kilometreistä oli ryhmässä hiihdettyjä 1191 ja yksin vain 186,5 kun taas miehillä ryhmässä hiihdettiin 800 kilometriä ja yksin tästä runsaat puolet eli 475 kilometriä. Naisten yksin hiihdetyt kilometrit olivat voittopuolisesti luisteluhiihtoa kun taas miehet hiihtivät yksin molempia maastohiihtolajeja. Yksin hiihtäminen oli selvästi muutaman yksittäisen hiihtäjän suosiossa, lisäksi oli satunnaisia yksin hiihtäjiä. Tuloksien perusteella voidaan todeta, että tutkimuksessa hiihtomatkailijajoukossa oli hiihdossa mukana myös vahva sosiaalinen tekijä, sillä yhdessä toisten kanssa hiihtäminen oli huomattavan suosittua, näin varsinkin perinteistä maastohiihtotapaa harrastavilla naisilla.

Lumikenkäilyä ei tällä matkalla harrastanut kukaan, mutta kävely osoittautui varsin merkittäväksi liikuntamuodoksi tällä hiihtomatalla. Sitä ei ollut otettu edes huomioon matkapäiväkirjassa, eikä sille siis oltu varattu omaa sarakettakaan, mutta matkailijat olivat merkinneet kohtaan ”muu” huomattavan määrän kävelykilometrejä. Osittain kilometrien määrää selittää puolen kilometrin matka aamiais- ja lounaspaikalle sekä useamman kilometrin matka huvipaikkoihin. Yhteensä naiset kävelivät viikon aikana 186 kilometriä eli keskiarvoksi tulee 18,6 kilometriä. Miehet kävelivät 122 kilometriä, josta keskiarvoksi tulee 13,5 kilometriä. Kilometrejä oli todennäköisesti enemmänkin, sillä muutama oli merkinnyt vain ”paljon kävelyä”, joten kävelyn osuuden arviointi jää epätarkaksi. Moni oli merkinnyt päivittäisten hiihtolenkkien lisäksi 5–7 kilometriä kävelyä, joten se lisää joka tapauksessa oleellisesti kokonaisliikuntamäärää usealla henkilöllä. Kävely oli merkitty pääsääntöisesti ryhmäliikunnaksi, mikä kertoo varsin tiiviistä sosiaalisesta kanssakäymisestä myös hiihdon ulkopuolella.

8.7 Ilta-aktiviteetit

Hiihtoporukka osallistui myös ilta-aktiviteetteihin melko ahkerasti, joka ilmenee myös taulukosta 18. Naiset tanssivat viikon aikana Riemuliiterissä yhteensä 42 tuntia. Riemuliiteri on perinteinen tanssilava, jonka voi käytännössä luokitella myös liikuntapaikaksi, sillä tarjoilun osuus on vähäinen. Riemuliiterissä kävi kuusi naista, joista kuitenkin neljä vain kerran ja kahden osuus oli 31 tuntia viikon aikana, mikä tarkoittaa paria tuntia joka ilta. Tätä voi pitää melkoisena liikuntasuorituksena

hiihtomatkojen ja kävelykilometrien lisäksi. Miehillä kertyi Riemuliiterissä vain viisi tanssituntia, joista vastasi kaksi miestä.

TAULUKKO 18. Iltta-aktiviteetit. (N=nainen, M=mies)

Tanssitunteja iltaravintolassa oli naisilla noin 13, merkinnät olivat hieman epätarkkoja tarkkoja tältä osin. Käynnit olivat kuuden naisen yksittäisiä käyntejä, merkitty ryhmässä toteutetuiksi. Miehet tanssivat iltaravintolassa 21,5 tuntia viikon aikana. Huomattavaa on, että näistä 18 tuntia tuli yhden miehen osuudeksi ja merkinnät olivat päivittäisiä, kolme muuta miestä oli merkinnyt vain yhden yksittäisen käynnin. Miesten käynneistä puolet oli toteutettu ryhmässä. Pubikäyntejä oli naisilla viikon aikana yhteensä 19 kertaa. Jokainen oli käynyt pubissa vähintään kerran. Miehillä pubikertoja tuli 16 ja ne jakautuivat kuuden miehen kesken (keskimäärin 2,6).

Avantouintimerkintöjä oli naisilla yhdeksän ja miehillä viisi. Ryhmälle oli järjestetty keskiviikkona yhteinen avantosaunamahdollisuus, johon osallistui yhdeksän matkailijaa. Yksi matkailijoista toimi retken järjestäjänä ja suoritti oma-aloitteisesti kyselyn avantoon halukkaista.

Toinen yhteinen iltatilaisuus oli torstai-iltana järjestetty illanvietto majoituspaikan kahviossa. Siihen osallistuivat kaikki. Matkapäiväkirjoissa oli kohdassa ”jokin muu” runsaasti yksittäisiä merkintöjä kuten moottorikelkkailua viiden hengen voimin kahden tunnin ajan, ruokaravintolassa iltaruokailua ryhmässä, bussiretki Ylläsjärvelle maisematietä pitkin ryhmässä, korttipeliä ryhmässä, karaokea pubissa ryhmässä, yhteislaulua jne. Kaikki lisämerkinnät korostavat iltamenojen sosiaalista luonnetta. Hiihtoporukka liikkui paljon yhdessä erilaisissa vapaasti muodostetuissa ryhmissä, sillä

etukäteen oli järjestetty vain kaksi koko ryhmälle suunniteltua iltatapahtumaa (avantosauna ja illanvietto kahviossa). Porukan haastattelussa selvisi, että koska majoitus oli erillisissä mökeissä, myös monet aktiviteettiryhmät koostuivat samassa mökissä asuvista. Tämä ei kuitenkaan ollut säännönmukaista, vaan ryhmiä muodostettiin myös yli ”mökkirajojen”.

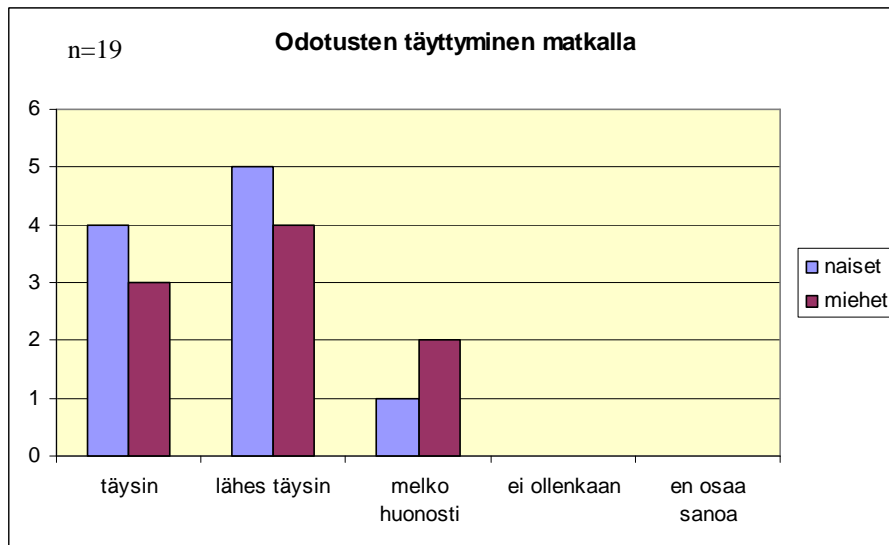
8.8 Odotukset matkan suhteen

Matkaodotuksia kysyttiin avoimella kysymyksellä. Naisista kahdeksan odotti mukavaa yhdessäoloa tutun porukan kanssa, miehistä vain kolme mainitsi porukan odotuksissaan. Kuitenkin matkamotiivikysymyksissä miehetkin pitivät yhdessäoloa tutun porukan kanssa tärkeänä, joten he ilmeisesti olivat haluttomampia tuomaan asiaa vapaassa vastauksessa esiin. Fyysisen hiihtorasituksen ja kunnan nousun odotuksissaan mainitsi neljä naista mutta miehistä ei kukaan. Mukavan ulkoilun mainitsi naisista seitsemän ja miehistä kolme. Miesten tapa ilmaista asia oli yleensä esitetty toive hyvistä hiihtokeleistä, mikä on hieman moniselitteinen, voi tietenkin tarkoittaa myös fyysisen rasituksen odotuksia. Aurinkoisia säitä odotti kaksi miestä ja kaksi naista. Lapin luonnon mainitsi odotuksissaan kaksi naista ja yksi mies. Lisäksi yksi nainen mainitsi virkistyksen ja voimien keruun tulevaa aikaa varten ja yksi nainen halusi oppia uutta tanssin saralla. Kaksi miestä mainitsi odottavansa lomalla oloa ja yksi hauskaa matkaa.

Odotuksensa oli kirjannut yhdeksän naista ja seitsemän miestä. Kolme henkilöä oli siis jättänyt vastaamatta vapaaseen kysymykseen. Osa odotus-kysymyksen vapaista vastauksista kertasi samoja asioita kuin motiivikysymykset aikaisemmin, joten osa vastaajista on saattanut kokea turhana toistaa asioita. Kysymystä ei kuitenkaan voi pitää turhana, sillä se toi esiin muutamia asioita, jotka eivät aikaisemmin olleet esillä ja täten täydensi aikaisempia kysymyksiä. Näitä oli yhden naisen halu oppia uutta tanssin saralla eli aivan muulla liikunnan alueella kuin talviurheilu. Aurinkoisen sään odotukset myös nousivat vapaassa kysymyksessä esiin.

8.9 Odotusten toteutuminen ja toiveet tuleville matkoille

Odotukset toteutuivat täysin neljällä naisella ja kolmella miehellä, lähes täysin viidellä naisella ja neljällä miehellä, melko huonosti yhdellä naisella ja kahdella miehellä (taulukko 19). Siis kuusitoista matkailijaa oli selvästi tyytyväisiä matkaansa. Kysymyksessä ei ollut pyyntöä selvittää miksi odotukset eivät toteutuneet. Tällainen kohta olisi tuonut lisää tietoa syistä.

TAULUKKO 19. Odotusten toteutuminen matkalla.

Naisista kolme ja miehistä kaksi toivoi aurinkoisia ilmoja, yksi nainen kyllä mainitsi että porukan aurinkoisuus korvasi pilviset säät. Yksi nainen toivoi kaikenlaisia uusia haasteita ja yksi hieman korkeampia nukkumaparvia. Yksi toivoi vain että joku jaksaa matkoja organisoida edelleen. Kolmessa vastauksessa toivottiin samaa porukkaa. Miehistä yksi toivoi vähän nuorempia mukaan porukkaan ja yksi paremmin hoidettuja latuja. Miehistä vain neljä oli kirjannut toiveensa, naisista seitsemän. Tämän kohdan vastaukset ehkä selittivät hieman matkaan tyytymättömyyden syitä, sillä useissa vastauksissa tuli esiin toiveet aurinkoisista ilmoista. Matka-ajalle sattui varsin pilviset, sumuiset ja sateiset säät, mikä huononsi latujen kuntoa ja vaikeutti laskettelua. Muuten toiveet hajautuivat hyvin moniin erilaisiin toiveisiin, toive saman porukan uudesta matkasta kuitenkin nousi selvästi esiin. Tähän vapaaseen kysymykseen oli kuitenkin vastannut vain yksitoista henkilöä, joten vastaukset lähinnä tukevat valmiiden kysymyksien antamaa tietoa.

8.10 Matkan järjestäminen ja matkan toteutuminen

Maaliskuussa 2010 toteutuneen matkan järjestelyt alkoivat jo vuoden 2009 keväällä, jolloin matkan järjestämisestä päävastuullinen varasi ryhmälle seuraavan vuoden keväälle halutulle viikolle neljä huoneistoa erillisistä paritaloista Kuerkaltion lomakylästä Äkäslompolosta. Hän varasi paikkoja aikaisemman käytännön mukaan ja alustavan suullisen ilmoittautumisen perusteella. Ruokailumahdollisuuksia päätettiin selvittää seuraavana syksynä, sillä lomakylä ei tarjonnut ateriapalveluja.

Alkusyksyllä tehtiin paikkavarauksia Kolariin lähtevään junaan, mutta yllättäen selvisi että tiedustelussa 10.9 ei löytynyt enää vapaita makuupaikkoja toivotulle paluupäivälle vaan näytti siltä, että matkalle lähdetään makuuvaunussa, mutta palataan päivävaunussa. VR:n asiakaspalvelu suostui kuitenkin ottamaan matkalaiset ”jonoon” odottamaan mahdollisia makuuvaunujen peruutuspaikkoja, jotka sitten loppujen lopuksi saatiinkin ja matkustaminen sujui yöjunalla makuuvaunuissa menen tullen. Paikkaliput saattoi lunastaa aikaisintaan kuukautta ennen matkaa ja viimeistään viikkoa ennen matkaa, joten lunastamatta jääneet matkat tuli tietoon vasta varsin lähellä matkaa.

Marraskuussa 2009 ilmoittautuneita ryhmäläisiä oli 17, paikkoja oli varattu kahdelle kymmenelle. Tuolloin kerättiin pieni varausmaksu, joka vahvisti ilmoittautumisen ja jolla matkavastaava maksoi huoneistojen varausmaksun. Matkavastaava myös tiedotti juna-aikataulun ja matkan hinnan. Hän kertoi, että hintaan kuului junaliput Tampereelta Kolariin ja bussilippu Kolarista Äkäslompoloon, majoituskulut lakanoineen ja loppusiivouksineen sekä matkavastaavan kulukorvaus. Hän tiedotti myös että hinta muuttuu, jos matkalaisten määrä kasvaa tai vähenee. Marraskuun aikana selvitin ruokailumahdollisuuksia ja tiedotin niistä matkavastaavalle.

Uusi tiedote lähetettiin ilmoittautuneille 13.4.2010 ja siinä kerrottiin, että matkalle lähtijöiden määrä oli kasvanut kolmella ja yksi oli peruuttanut lähtönsä, joten ryhmän koko oli 19. Matkavastaava oli aktiivisesti hankkinut mukaan muutaman tutun lähtijän, jotta varatut paikat saatiin lähes täyteen. Muutokset aiheuttivat uudet laskelmat ja hinta henkeä kohti laski.

Tiedotteessa kysyttiin myös matkalaisten mielipiteitä ruokajärjestelyistä, joiden vaihtoehtoja oli kolme: omatoiminen ruokailu mökissä, Ravintola Äkäsolmun

lämpölaatikoissa toimittama ruoka Kuerkaltioon ja Kuerkaltion järjestämä aamiainen tai Ylläskartanon aamiaisen ja päivällisen sisältämä ateriapalvelu. Viimeksi mainittu oli edullisin, mutta sijaitsi noin puolen kilometrin päässä majoituksesta ja palvelu oli vasta suunnitteilla, aloituspäivä oli epäselvä. Se kuitenkin valittiin ja kaikki matkalaiset halusivat osallistua ateriapalveluun, joka nosti myös matkan hintaa.

VR:n liput piti maksaa 27.1 ja majoitus 3.2, joten matkavastaava tiedotti asiasta matkalaisille, jotka maksoivat loppusumman. Junalipuissa hyödynnettiin ryhmäalennusta (20%) ja eläkeläisalennuksia (50 %). Ryhmän koko oli pysynyt samana eli 19 henkeä oli lähdössä. Matkavastaava joutui muistuttamaan yhtä lähtijää maksun suorittamisesta.

Viimeinen tiedotus ennen matkaa lähetettiin 20.3, jolloin matkavastaava tiedotti tarkoista aikatauluista ja pyysi matkailijoita paikalle 45 minuuttia ennen junan lähtöä, jotta voitiin jakaa osallistumistodistukset ja tiedot makuupaikoista sekä muu matkainfo, kuten matkailijoiden ryhmittely mökkeihin. Matkaliput jaettiin vasta junassa lähtöasemalla. Eläkeläisille oli omat liput. Samalla jaettiin myös tähän tutkimukseen liittyvät matkapäiväkirjat ja selvitettiin päiväkirjojen täyttämistapaa; kerrottiin myös tutkimuksen tarkoituksesta ja matkan lopussa tulevasta kyselykaavakkeesta.

Matkat suoritettiin yöjunalla, joka oli aamulla perillä Kolarin asemalla. Siellä vaihdettiin bussiin, joka vei ryhmän majapaikan läheiselle pysäkille. Majoittuminen tapahtui etukäteen tehdyn jaon mukaan. Matkavastaava, joka tunsu kaikki matkalaiset, oli pyrkinyt ryhmittelemään heidät sen mukaan kuin arveli heidän tulevan keskenään parhaiten toimeen ja viihtyvän yhdessä. Jako osoittautuikin hyväksi, eikä kukaan toivonut muutoksia.

Ruokailun käynnistyminen tuotti hieman ongelmia, luvattua tulokahvia ei ollutkaan Ylläskartanossa, sillä uudet ravintolayrittäjät olivat saapuneet paikalle vasta samana päivänä. Matkailijoilla oli muistissa aikaisemmilta vuosilta erittäin runsaat ja maukkaat aamiaiset sekä päivälliset Ylläskartanossa ja tämä muistikuva oli tukenut paikan valintaa. Tällä matkalla yrittäjinä olivat eri henkilöt ja ruokailun taso tuotti ryhmälle viikon aikana lievän pettymyksen. Asia tuli ilmi matkailijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa, vaikka kukaan ei ollut kirjannut sitä kyselykaavakkeen vapaiden

kysymyksiin vastauksiin. Matkavastaava oli asiasta yhteydessä palvelun järjestäjään ja sopi hinnanalennuksesta.

Majoitushuoneistot sijaitsivat hirsirakenteisissa paritaloissa, joissa alakerrassa oli tupakeittiö, yksi makuuhuone ja kylpyhuone sekä sauna. Huoneistojen koko oli 45 m², lisäksi matala 20 neliön parvi. Jokaiseen huoneistoon sijoitettiin neljästä viiteen henkilöä. Huoneistot olivat melko hyvin varusteltuja, niissä oli tavallisimmat kodin koneet, astiat ja vuodevaatteet lakanoineen. Parvi oli vain 160 cm korkea, mitä yksi matkailija piti heikkoutena.

Ryhmä aloitti hiihtoharrastuksensa ja muut aktiviteetit heti ensimmäisenä päivänä ja ne jatkuivat aktiivisena koko viikon ajan, kuten tuloksissa luvussa kahdeksan esitetään. Näitä aktiviteetteja ei ollut ajoitettu tai määritelty mitenkään etukäteen, vaan ryhmäläiset toimivat oma-aloitteisesti ja muodostivat omia hiihtoryhmiään ja päättivät useimmiten päivittäin retkiensä suunnan ja pituuden. Ruokailuajat kuitenkin määrittivät päivärytmiä.

Viikon aikana toteutettiin myös yhteinen avantosaunailta, jonka järjesti yksi ryhmäläisistä. Toinen yhteinen aktiviteetti, joka oli suunnattu kaikille, oli telemarkuksien kokeilu rinnealueella. Kolmantena yhteisenä aktiviteettina oli illanvietto Kuerkaltion kahviossa viikon keskivaiheilla. Tässä tilaisuudessa ojennettiin myös matkavastaavalle lahja kiitokseksi matkan järjestelystä sekä arvottiin pieni palkinto ryhmän jäsenille kiitoksena tähän tutkimukseen osallistumisesta. Viimeksi mainittuun illanviettoon osallistui koko ryhmä. Kotimatka sujui ensin bussilla Äkäslompolosta Kolarin asemalle ja sieltä junalla makuuvaunussa Tampereelle, jonne saavuttiin varhain aamulla.

Tämä omatoiminen ryhmämatka, jota voidaan kutsua myös liikuntamatkaksi tai hiihtomatkaksi sujui matkalaisten näkökulmasta pääosin hyvin. Matkan aikana oli tavallista huonommat lomasäät; satoi lunta runsaasti ja joinain päivinä oli sumua. Aurinko ja tunturit pysyivät piilossa. Tämä haittasi varsinkin latujen kuntoa ja rinneaktiviteetteja. Sään vaikutus näkyy kyselykaavakkeen vapaisissa vastauksissa, joissa yksittäisinä toivomuksina esitetään aurinkoisia säitä ja parempikuntoisia latuja. Ryhmä koki kuitenkin lomansa varsin onnistuneeksi, mikä tuli kyselyssä selkeästi esiin

8.11 Matkavastaavan näkemys matkan järjestämisestä

Suurimman vastuun kantoi matkavastaava, jolle on kertynyt jo vankka kokemus tällaisen matkan järjestämisestä. Hän kertoi yhdeksi ongelmakohdaksi muodostuvan hinnan muutokset ryhmän koon vaihdellessa ilmoittautumisaikana. Tämän taustalla on mökkien täyttöasteen muutokset samasta syystä. Jokainen vajaa mökki nostaa hintaa. Monet ilmoittautuvat alustavasti, mutta peruvat ilmoittautumisensa matkan lähestyessä, jolloin matkavastaava yleensä yrittää aktiivisesti hankkia lisää ryhmään sopivia henkilöitä, jotta hinta ei huomattavasti nousisi. Makuupaikkojen varaamisessa on ollut usein ongelmia, sillä VR:n käytäntö aikarajojen suhteen muuttuu yllättävän usein. Jonain vuonna hyttejä sai varata vasta marraskuussa seuraavalle keväälle, jonain vuonna kaikki hytit oli varattu jo syyskuussa. Usein on ongelmana myös keskenään sopivien henkilöiden valinta samaan mökkiin. Tässä on vuosien varrella onnistuttu useimmiten hyvin, mutta myös huonoja kokemuksia on tullut, kun samaan mökkiin on sijoitettu henkilöitä, joiden kesken on syntynyt jännitteitä tai käyttäytymismallit ovat olleet kovin erilaisia. Matkavastaava on oppinut kantapään kautta tekemään hienoista valintaa ryhmää koottaessa.

9 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli hankkia tietoa omatoimisesta rajatun ryhmän hiihtomatkan järjestämisestä ja toteuttamisesta sekä osallistujien matkailijaprofiileista, liikuntataustoista, sekä aktiviteetteihin osallistumisesta matkan aikana. Asetettuihin tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset, joiden varassa ryhmän matkailijaprofiili selkeni ja tavoite saavutettiin.

Tuloksien mukaan omatoiminen ryhmämatkan järjestäminen onnistui hyvin ja matkailijat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä matkaansa, joka vastasi odotuksia. Matkan käytännön järjestelyistä päävastuun kantava ryhmän jäsen koki kuitenkin matkan järjestämisessä myös ongelmakohtia, joita aiheutti lähinnä matkalle ilmoittautumisien peruutuksien vaikutukset varauksiin ja matkan hintaan. Peruutukset aiheuttivat myös runsaasti ylimääräistä vaivaa. Toinen ongelmakohta järjestämisessä oli ryhmän jakaminen mökkeihin mahdollisimman onnistuneesti ja tasaisesti, jotta jokaisen viihtyvyys taattaisiin. Se, että ryhmän jäsenet olivat pääosaltaan pitkäaikaisia tuttuja keskenään, antoi matkalle oman luonteensa, joka myös esti kovin tiukkojen aikarajojen ja sanktioiden käyttämisen peruutuksissa.

Tutkittu matkailijaryhmä osoittautui varsin homogeeniseksi taustoiltaan. Tyypillisin ryhmän jäsen oli 56-vuotias, korkeakoulutustainen, työelämässä mukana oleva, jo lapsuudessa aktiivisesti liikuntaa harrastanut ja edelleen harrastava mies tai nainen. Suosikkilaji on perinteinen maastohiihto; vuosittain hän hiihtää 100–600 kilometriä. Hän on osallistunut saman ryhmän hiihtomatkalle jo useita kertoja. Matkalle häntä houkuttelee tutun porukan joukossa viihtyminen, uusiin ihmisiin tutustumismahdollisuus ja matkalle lähdön helppous sekä hyvät maastohiihtomahdollisuudet. Hän hiihtää lähes joka päivä matkansa aikana ja viikossa kertyy kilometrejä noin 140. Matkakohteen tuttuus ei yllättäen ollutkaan keskeinen houkutin, vaikka Äkäslompolo on jo 13 kertaa ollut ryhmän matkakohde. Terveystieteelliset ja liikunnalliset tavoitteet ovat hänelle tärkeitä samoin kuin mahdollisuus uusiin elämyksiin Lapin alkuperäisessä luonnossa. Hän odottaa matkaltaan myös huvia ja nautintoa, mutta ei pidä ostospaikkojen ja ravintoloiden runsautta tärkeänä. Kuitenkin hän arvostaa hauskoja iltamenoja, joihin hän osallistuukin monta kertaa viikossa saattaen kävellä hiihtopäivän jälkeen useita kilometrejä huvipaikkoihin. Hänellä ei ole tarvetta

käyttäytyä matkalla arkinormien vastaisesti, mutta pako arjesta on hänelle yksi syy matkalle lähtöön. Hän osallistuu aktiviteetteihin mielellään muiden ryhmäläisten kanssa, varsinkin jos on nainen. Miehet osallistuivat selvästi naisia useammin aktiviteetteihin yksin. Kuitenkin molempia kuvaa sosiaalinen mielenlaatu ja nauttiminen toisten seurasta.

Teoriataustassa esitetyistä motiiviluokituksista ryhmän keskivertomatkailijaa kuvaa parhaiten Iso-Aholan malli, joskin muidenkin mallien motiiveista on useita löydettävissä vastausten joukosta. Plogin matkailijatyypeistä hän on tyypillinen midsentrikko. Hän arvostaa matkalle lähdön helppoutta, mutta nauttii fyysisestä aktiivisuudesta ja toivoo voivansa lomapaikassa toteuttaa vapaasti ja spontaanisti omia ja ystäviensä keksimiä aktiviteetteja ja viihdykkeitä.

Joidenkin kysymysten antama tieto jäi ehkä epävarmaksi hieman epätarkan muotoilun takia. Esimerkiksi kysymys muilta saadun arvostuksen tärkeydestä oli ehkä liian suora ja vaati vastaajalta itsetuntemusta melkoisesti. Samoin kysymys ”mahdollisuudesta käyttäytyä eri normien mukaan kuin arkena” ei ehkä täysin vastannut Cromptonin kohtaa ”pako sosiaalisista arkirutiineista”, vaikka näin oli tarkoitus. Mietityttämään jäi myös oliko Likertin viisiportaisen asteikon tyypistäminen neliportaiseksi oikea ratkaisu.

Tämän tutkimuksen toteutus sujui suunnitellusti. Tulokset ovat pääosin varsin luotettavia, sillä kaikki ryhmän jäsenet täyttivät tutkimuskaavakkeet. Tulokset kuvaavat luonnollisesti vain tutkimusryhmää, vaikka antavat viitteitä yleisemminkin varttuneen Ylläsmatkailijan matkailijaprofiilista. Luonnollisesti tarvittaisiin suurempi kohderyhmä, jotta voitaisiin tehdä laajempia yleistyksiä. Tämä tutkimus antaa kuitenkin selviä viitteitä siihen, millaiset tekijät auttavat säilyttämään uskollisten Äkäslompoloon matkaavien keski-ikäisten ryhmien mielenkiinnon kohteeseen samalla, kun pyritään hankkimaan uusia matkailijaryhmiä alueelle. Kiinnostavaa olisi tietää, millaisia muita ryhmiä matkustaa toistuvasti Äkäslompoloon ja miten Äkäslompoloon matkaavat eroavat Ylläsjärven puolelle matkaavista. Yleisessä keskustelussa tuntuu olevan käsitys, että molemmilla kylillä on omat vakituiset kävijänsä ja Ylläsjärvi olisi erityisesti perheiden suosiossa kun taas Äkäslompolo keski-ikäisten ja sitä iäkkäämpien suosiossa. Tällaisesta tiedosta olisi hyötyä alueiden palveluita kehitettäessä.

LÄHTEET

- Albanese, P. & Boedeker, M. 2003. Matkailumarkkinointi. 2.painos. Porvoo: Edita Prima Oy.
- Borg, P., Kivi, E. & Partti, M. 2002. Elämyksestä elinkeinoksi. Matkailusuunnittelun periaatteet ja käytäntö. Juva: WSOY.
- Erätuuli, M., Leino, J. & Yli-Luoma, P. 1994. Kvantitatiiviset analyysimenetelmät ihmistieteissä. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.
- Hemmi, J. 2005. Matkailu, ympäristö, luonto. Osa 2. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hiihtokeskukset. 2010. luettu 4.5.2010. <http://www.ski.fi>.
- Huovinen, U. 2002. Matkailun lainsäädäntö. 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Jantunen, T. & Kotimaa-Yhtiöt Oy/Kirjapaja 2008. Suksille. Hiihtäjän kirja. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Kesäinen Ylläs 2010. Luettu 5.4.2010. <http://www.yllas.fi> 5.4.2010.
- Komppula, R. & Boxberg, M. 2002. Matkailuyrityksen tuotekehitys. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kostiainen, A. & Petrisalo, K. 2006. Muuttuva Matkailu. Tietoa matkailusta ja matkailuelinkeinosta. Osa 3-4/2006 Kulttuurilla vetoa matkailuun. Turku. [http://www.matkailu.org/pdf/MuMa 3-4-2006.pdf](http://www.matkailu.org/pdf/MuMa%203-4-2006.pdf)
- Krause, K. & Kiikkala, I. 1996. Hoitotieteellisen tutkimuksen peruskysymyksiä. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Kuluttajavirasto. 2010. Mikä on valmismatka. Luettu 13.3.2010. http://www.kuluttajavirasto.fi/user_nf/default.asp?tmf=6476&lmf=6543&mode=readdoc&id=8827
- Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus. Päivitetty 24.7.2009. Luettu 26.4.2010. <http://www.leofinland.fi/index.php?name=Content&nodeIDX=165>
- Metsämuuronen, J. 2000. Metodologia perusteet ihmistieteissä. Viro. Jaabes OU.
- Mitä on geokätköily 2010. Luettu 26.4.2010. www.geocache.fi
- Palvelut 2010. Luettu 5.4.2010. <http://www.yllas.fi>.
- Suomen Latu ry 2001. Talvitouhut – Joka sään ulkoiluvinkit. Helsinki: Edita Oyj.
- Suomen Latu ry & Edita Publishing Oy 2002. Yhdessä hiihtäen. Teoksessa Karhu, S. (toim.). Helsinki: Edita Prima Oy.

Talvinen ylläs 2010. Luettu 26.4.2010. <http://www.ylläs.fi>

Taskinen, K. 2009. 239 vinkkiä Ylläksen talveen 2009–2010. Ylläsesite.

Tutkitun matkailijaryhmän haastattelut 2009–2010.

University of Connecticut. Motivations for pleasure vacations. Tulostettu 13.1.2010. <http://www.sp.uconn.edu/~yian/CROMPTON.htm>.

Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. Teoksessa Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: WSOY, 226.

Verhelä, P. 2000. Matkatoimistopalvelut. 1. painos. Helsinki: Oy Edita Ab.

Verhelä, P. & Lackman, P. 2003. Matkailun ohjelmapalvelut. Matkailuelämyksen tuottaminen ja toteuttaminen. 1. painos. Porvoo: WSOY.

Viestintätieteenlaitos 2010. Vaasan yliopisto. Päivitetty 30.6.2004. Luettu 26.4.2010. <http://lipas.uwasa.fi/termino/WasaTerm/teemamatkailu/suomi.html>

Vuoristo, K-V. 1998. Matkailun muodot. 1. painos. Porvoo: WSOY.

Vuoristo, K-V. & Vesterinen, N. 2009. Lumen ja suven maa. Suomen matkailumaantiede. 3. painos. Helsinki: WSOY.

Yhteydet Ylläkselle 2010. Luettu 5.4.2010. <http://www.yllas.fi>

LIITTEET

LIITE 1 1(3)

Kyselykaavake

Tämä on opinnäytetyöhöni liittyvä kyselykaavake.
Vastaisitko ystävällisesti seuraaviin kohtiin.

1. Sukupuoli mies nainen 2. Ikä vuotta

3. Koulutustausta

- peruskoulu/kansakoulu
 ammattikoulu
 korkeakoulu
 muu,mikä? _____

4. Oletko

- Työssä
 Eläkkeellä
 Työtön

5. Liikuntatausta

Harrastitko lapsena tai nuorena (alle 20v) liikuntaa

- en ollenkaan
 kilpaurheilua
 säännöllisesti

Harrastatko nykyisin liikuntaa?

- en ollenkaan
 kilpaurheilua
 säännöllisesti

Kuinka usein?

- 1-2 kertaa viikossa
 3-4 kertaa viikossa
 useammin

Kuinka paljon hiihdät talvessa?

- en ollenkaan
 alle 30km
 30-60km
 60-100km
 100-200km
 200-400km
 400-600km
 600-800km
 800-1000km
 enemmän

Kuinka usein laskettelet talvessa?

- en ollenkaan
 1-4kertaa
 5-10 kertaa
 10-15 kertaa
 enemmän

Hiihdatkö pääasiallisesti

- perinteistä
 luistelua
 laskettelua

LIITE 1 2(3)

6. Liikuntaan liittyvä matkailu

Kuinka monta kertaa olet aikaisemmin osallistunut hiihtomatkallesi?

☐	en ollenkaan
☐	1-4 kertaa
☐	5-10 kertaa
☐	yli 10 kertaa

Montako kertaa olet aiemmin osallistunut tämän porukan hiihtomatkallesi?

<input type="text"/>	kertaa
----------------------	--------

7. Kuinka tärkeänä pidät seuraavia syitä matkalle lähtösi ja matkalla viihtymiseesi?

	Ei ollenkaan tärkeä	Jossain määrin tärkeä		Erittäin tärkeä
Hyvät maastohiihtomahdollisuudet				
Hyvät laskettelumahdollisuudet				
Halu hakea omia rajoja liikunnassa				
Halu kehittyä liikuntaharrastuksessa				
Halu nostaa peruskuntoa				
Terveydenhoito ja virkistys				
Huvi ja nautinto				
Uusiin ihmisiin tutustuminen				
Viihtyminen tuttujen ihmisten seurassa				
Pako arjesta				
Arvostuksen saaminen muilta				
Hauskat iltameno mahdollisuudet				
Vaivaton tapa lähteä matkalle				
Majoituksen korkea taso				
Lapin luontoelämys				
Mahdollisuus uusiin kokemuksiin ja elämyksiin?				
Matkakohteessa on runsaasti ostospaikkoja ja ravintoloita?				
Matkallani voin käyttäytyä eri normien mukaan kuin arkena.				
Matkakohde on minulle ennestään tuttu?				
Matkakohteen luonto on mahdollisimman alkuperäistä?				

LIITE 1 3(3)

8. Millaisia odotuksia sinulla oli matkan suhteen?

9. Toteutuivatko odotuksesi matkalla?

Täysin
Lähes täysin
Melko huonosti

Ei ollenkaan
En osaa sanoa

10. Toiveitasi tulevia matkoja varten?

Kiitos vaivannäöstäsi!

LIITE 2 1(1)

Matkapäiväkirja

	Perinteinen		Luiselu-		Laskettelu		Lumi-	
	Hiihto	Yksin Ryhmä	hiihto	Yksin Ryhmä	suksilla	Yksin Ryhmä	lautailu	Yksin Ryhmä
Lauantai	km		km		tuntia		tuntia	
Sunnuntai	km		km		tuntia		tuntia	
Maanantai	km		km		tuntia		tuntia	
Tiistai	km		km		tuntia		tuntia	
Keskiviikko	km		km		tuntia		tuntia	
Torstai	km		km		tuntia		tuntia	
Perjantai	km		km		tuntia		tuntia	

Lumi- kenkäily	Tanssi		Tanssi		Pubi-		Jokin	
	Yksin Ryhmä	Riemuliferissä	iltaravintolassa	Yksin Ryhmä	Avanto- uini	Avanto- muu, mikä?	Aika	Yksin Ryhmä
tuntia		tuntia						
tuntia		tuntia						
tuntia		tuntia						
tuntia		tuntia						
tuntia		tuntia						
tuntia		tuntia						
tuntia		tuntia						

LIITTEET